

STRATEGIA DE REFORMARE A SECTORULUI JUSTIȚIEI PENTRU ANII 2011-2016

SUMAR EXECUTIV

Necesitatea Strategiei

Elaborarea unei Strategii complexe de reformă a devenit necesară în vederea creării unui cadru comun care să acopere toate eforturile de reformă ale sectorului justiției în Republica Moldova, pentru asigurarea dezvoltării durabile a sectorului prin acțiuni realiste și concrete.

În prezent există o serie de concepții de reformare a diferitelor instituții din sectorul justiției, fiecare din acestea stabilind obiective și acțiuni diferite, abordând doar segmente înguste ale sectorului justiției. Prezenta Strategie intervine cu o abordare novatoare și vine să integreze toate eforturile și intențiile de reformă într-un cadru unificat, pentru a asigura caracterul coerent, consecvent și durabil al reformelor pentru sectorul justiției în întregime.

Concomitent, Strategia edifică cadrul instituțional de coordonare a acțiunilor de reformă și a asistenței partenerilor de dezvoltare în sectorul justiției. Implementarea practică și valorificarea componentelor Strategiei va contribui la consolidarea unui sector al justiției echitabil, calitativ, responsabil, cu zero toleranță față de corupție, pentru o dezvoltare durabilă a țării și responsabilitate sporită în fața justițiabililor.

Obiectivele Strategiei

Obiectivul general al prezentei Strategii este edificarea unui sector al justiției accesibil, eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului.

Obiectivele specifice ale Strategiei sînt următoarele:

consolidarea independenței, responsabilității, imparțialității, eficienței și transparenței sistemului judecătoresc;

eficientizarea procesului de investigație prejudiciară în vederea garantării respectării drepturilor omului, asigurării securității fiecărei persoane și diminuării nivelului criminalității;

ameliorarea cadrului instituțional și a proceselor care asigură accesul efectiv la justiție: asistența juridică efectivă, examinarea cauzelor și executarea hotărârilor judecătorești în termen rezonabil, modernizarea statutului unor profesii juridice conexe sistemului de justiție;

promovarea și implementarea principiului toleranței zero pentru manifestări de corupție în sectorul justiției;

implementarea măsurilor prin intermediul cărora sectorul justiției va contribui la crearea unui climat favorabil dezvoltării durabile a economiei;

asigurarea respectării efective a drepturilor omului în practicile și politicile juridice;

coordonarea, stabilirea și delimitarea atribuțiilor și responsabilităților actorilor principali din sectorul justiției, precum și asigurarea dialogului intersectorial.

Pilonii Strategiei

I. Sistemul judecătoresc

II. Justiția penală

III. Accesul la justiție și executarea hotărârilor judecătorești

IV. Integritatea actorilor sectorului justiției

V. Rolul justiției în dezvoltarea economică

VI. Respectarea drepturilor omului în sectorul justiției

VII. Sectorul justiției bine coordonat, administrat și responsabil.

Procesul de elaborare a Strategiei

Prezenta Strategie a fost elaborată de către Ministerul Justiției, în urma consultărilor publice largi, precum și consultărilor cu instituțiile-cheie din sectorul justiției. Punctul de pornire a elaborării Strategiei l-a constituit identificarea factorilor care determină necesitatea de reforme și a problemelor care urmează a fi soluționate, pentru a crea un sector al justiției accesibil, eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului. Problemele actuale din sectorul justiției au fost determinate în baza analizei constatărilor rapoartelor elaborate de societatea civilă, organizațiile internaționale, în special Raportul de Evaluare, elaborat de experții Uniunii Europene și prezentat public în iunie 2011, care este documentul cel mai recent și comprehensiv de evaluare a stării actuale a sectorului justiției în Republica Moldova. De asemenea, au fost analizate constatările Ministerului Justiției în urma monitorizării implementării diverselor acte normative. Drept rezultat au fost determinați 7 piloni ai Strategiei și pentru fiecare pilon au fost elaborate direcții strategice, domenii specifice de intervenție, termene limită de realizare, indicatori ai nivelului de implementare, rezultatele scontate, precum și

instituțiile responsabile. Realizarea în complex a domeniilor specifice de intervenție va conduce la atingerea obiectivului general al Strategiei.

Implementarea Strategiei

Responsabilitatea pentru implementarea prezentei Strategii aparține tuturor instituțiilor responsabile identificate în Strategie. În același timp, pentru a asigura implementarea coerentă a Strategiei, va fi creat un mecanism tehnic de monitorizare a implementării acesteia, care va fi constituit din 7 grupuri de lucru (câte unul pentru fiecare pilon) și un grup de coordonare a implementării Strategiei. Aceste grupuri de lucru vor fi coordonate de Ministerul Justiției, în cadrul căruia va fi desemnată o subdiviziune specială de implementare a Strategiei. De asemenea, a fost prevăzută evaluarea periodică de către Consiliul Național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept a procesului de implementare a Strategiei și a gradului de realizare a obiectivelor acesteia.

Legătura cu planificarea strategică și bugetară

Prezenta Strategie constituie un pas preliminar spre realizarea unui proces continuu de planificare strategică și implementare a intervențiilor în sectorul justiției. Toate instituțiile vizate de reformă vor elabora planuri strategice de dezvoltare și finanțare în conformitate cu direcțiile strategice și domeniile de intervenție specifică prevăzute în Strategie. În vederea asigurării coerenței la nivel intern în materie de finanțare a întregului sector al justiției, cheltuielile aferente implementării Strategiei vor fi interconectate cu prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu pentru perioada respectivă, precum și următoarele cadre bugetare pe termen mediu. Pentru implementarea anumitor aspecte din Strategie va fi solicitat și suportul financiar al organizațiilor internaționale prezente în Republica Moldova, care activează în sectorul justiției, în special al Uniunii Europene.

Partea 1. CONTEXTUL ȘI FACTORII DETERMINANȚI AI REFORMEI

Termenul „sectorul justiției” abordat în textul prezentei Strategii se referă la instituțiile și structurile care contribuie principal sau auxiliar la organizarea și realizarea justiției în Republica Moldova. Astfel, „sectorul justiției” include în primul rând sistemul judecătoresc, precum și întregul ansamblu al autorităților și relațiilor dintre acestea care contribuie la înfăptuirea justiției, și anume: organele de urmărire penală, profesiile juridice conexe sectorului justiției (avocați, notari, mediatori, executori judecătorești, experți judiciari, administratori ai procedurii de insolvență, traducători / interpreți), sistemul de probațiune, sistemul de executare a hotărârilor judecătorești, sistemul penitenciar, Ministerul Justiției, instituția avocatului parlamentar, Curtea Constituțională. În Strategie sînt vizate și alte autorități administrative, precum Parlamentul, Guvernul, Consiliul Superior al Magistraturii, în măsura în care activitatea acestora este legată de adoptarea și implementarea actelor normative relevante sectorului justiției.

Reforma sectorului justiției a fost permanent în vizorul autorităților Republicii Moldova. Pe parcursul ultimilor ani a fost adoptat un spectru vast de documente strategice în acest domeniu: Strategia de consolidare a sistemului judecătoresc (Hotărîrea Parlamentului nr. 174-XVI din 19 iulie 2007), Strategia de dezvoltare a sistemului de executare (Hotărîrea Guvernului nr.1393 din 12 decembrie 2007), Concepția reformării sistemului penitenciar (Hotărîrea Guvernului nr. 1624 din 31 decembrie 2003), Concepția privind finanțarea sistemului judecătoresc (Hotărîrea Parlamentului nr. 39 din 18 martie 2010), Concepția de reformare a Ministerului Afacerilor Interne și a structurilor subordonate și desconcentrate ale acestuia (Hotărîrea Guvernului nr.1109 din 6 decembrie 2010) etc. În același timp, au fost adoptate un șir de legi care au reformat conceptual o serie de instituții cheie din sectorul justiției și anume: sistemul judecătoresc, organele procuraturii, avocatura, notariatul, sistemul penitenciar, instituția avocatului parlamentar, sistemul de executare etc. Au fost adoptate legi care au edificat noi mecanisme și instituții în sectorul justiției: Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat, Legea cu privire la probațiune, Legea cu privire la mediere, Legea privind executorii judecătorești etc.

Deși au fost realizate schimbări instituționale substanțiale și a fost modificat cadrul legislativ, totuși, aceste schimbări nu au conferit activității actorilor din acest sector un nivel calitativ nou și nu au condus la consolidarea unui sistem de justiție echitabil, corect și orientat spre necesitățile justițiabililor și prestarea serviciilor calitative și accesibile justițiabililor. Analiza implementării documentelor strategice din domeniu relevă principalele probleme cu care se confruntă sectorul justiției și anume: instanțele de judecată nu sînt administrate

eficient, promovarea judecătorilor și procurorilor nu este suficient de transparentă și bazată pe merit, nu toate componentele Consiliului Superior al Magistraturii funcționează efectiv, calitatea serviciilor prestate de profesiile conexe sectorului justiției nu este adecvată, lipsesc mecanisme eficiente de responsabilizare a actorilor din sectorul justiției, faza pre-judiciară este nejustificat de complexă, lipsesc mecanisme eficiente de asigurare a unei justiții prietenoase copiilor, percepția răspîndirii corupției în întregul sector al justiției este alarmant de înaltă.

Astfel, în Declarația Parlamentului Republicii Moldova cu privire la starea justiției în Republica Moldova și la acțiunile necesare îmbunătățirii situației în domeniul justiției, aprobată prin Hotărîrea Parlamentului nr. 53-XVIII din 30 octombrie 2009, Parlamentul a constatat cu îngrijorare că justiția în Republica Moldova este grav afectată de corupție. În Declarație s-a menționat că o asemenea involuție a justiției moldovenești a fost posibilă, inclusiv, din cauza: neglijării sau aplicării selective de către Consiliul Superior al Magistraturii a legislației care reglementează răspunderea judecătorilor, indulgenței acestuia; lipsei de reacție din partea Consiliului Superior al Magistraturii și a organelor procuraturii la acțiunile, pe alocuri criminale, ale judecătorilor; lipsei de reacție și de rezistență din partea corpului judecătoresc la acțiunile de intimidare și de presiune politică din partea exponenților guvernării; lipsei de transparență în actul de justiție și în activitatea Consiliului Superior al Magistraturii, în special în ceea ce privește selectarea, numirea, promovarea, sancționarea judecătorilor; insuficienței pregătirii inițiale și pregătirii continue a judecătorilor; asigurării materiale inadecvate a judecătorilor; „sindicalizării” puterii judecătorești etc.

Aceste constatări ale înaltului for legiuitor ne demonstrează că pînă în prezent standardele profesionale morale și etice nu au devenit parte importantă în activitatea profesioniștilor din sector, ceea ce a generat diminuarea încrederii societății în justiție. Nivelul jos de încredere al cetățenilor în sectorul justiției este periculos, deoarece poate genera o neîncredere generală a acestora în eficiența și integritatea autorităților publice și chiar a statului în general.

În aceste condiții, reforma sectorului justiției nu poate fi abordată într-o manieră fragmentară, deoarece înfăptuirea actului de justiție presupune activitatea conjugată și eficientă a mai multor instituții: organele de urmărire penală, procuratura, avocatura, sistemul judecătoresc, Curtea Constituțională, notariatul, sistemul de executare a hotărîrilor judecătorești, sistemul penitenciar etc.

În urma analizei documentelor strategice anterior adoptate și a stării de fapt din cadrul sectorului justiției, precum și consultărilor cu actorii-cheie din acest sector, au fost identificați un șir de factori care determină necesitatea reformelor

(factori determinanți ai reformelor). Acești factori au ajutat la stabilirea obiectivului general și obiectivelor specifice ale Strategiei, precum și a pilonilor pe care se axează reformele, direcțiile strategice și domeniile specifice de intervenție abordate în Strategie, așa cum este descris în părțile 3, 4 și 5 ale acesteia.

Factorii determinanți ai reformelor sînt prezentați grafic în figura nr.1 și descriși detaliat mai jos.

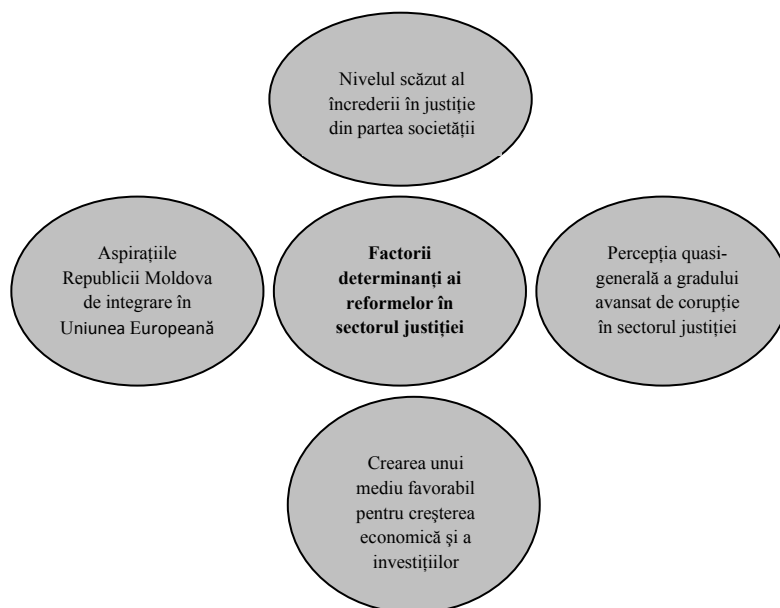

Figura nr.1: Factorii determinanți ai reformelor în sectorul justiției

Nivelul scăzut al încrederii în justiție din partea societății

Nivelul de încredere al cetățenilor în justiție este hîrtia de turnesol care reflectă starea de spirit din societate și atitudinea acesteia față de justiție. Este evident faptul că analiza percepției publice asupra justiției trebuie să cuprindă atît viziunea cetățenilor, ca beneficiari ai justiției, cît și cea a reprezentanților sistemului judiciar.

O serie de sondaje demonstrează gradul jos de încredere a populației în justiție. Spre exemplu, sondajele de opinie bianuale realizate de către Institutul de Politici Publice conțin o întrebare constantă privitor la gradul de încredere al cetățenilor în instituțiile statului, inclusiv încrederea în justiție. Analiza în dinamică a răspunsurilor „foarte multă încredere” și „nu am deloc încredere” la întrebarea „cît de multă încredere aveți în justiție?” pentru perioada 2005-2011 denotă un grad de încredere „fluctuant” al cetățenilor Republicii Moldova față de justiție. Începînd cu luna martie 2009, poate fi observată o tendință alarmantă a

creșterii gradului de neîncredere a cetățenilor în justiție, raportat la gradul total de încredere în justiție, decalajul maxim fiind atins în luna mai a anului 2011 când s-a constatat că doar 1% din cetățenii chestionați au răspuns că au încredere totală în justiție, în timp ce 42% au afirmat că nu au deloc încredere în justiție.

Percepția quasi-generală a gradului avansat de corupție în sectorul justiției

Indicele de Percepere a Corupției (IPC) calculat anual de Transparency International (TI) indică asupra faptului că populația țării și comunitatea internațională percep Republica Moldova ca fiind o țară în care corupția este foarte răspândită. În ultimii 12 ani valoarea acestui indice pentru Republica Moldova a înregistrat nivele cuprinse între 2,1 și 3,3, pe o scară de la 0 la 10, în care valorile mai mici indică o răspândire mai mare a corupției.

Barometrul Global al Corupției (BGC) din anul 2010, realizat, de asemenea, anual de TI, denotă că 37% din respondenții din Republica Moldova au menționat că în ultimele 12 luni au oferit mită (media pentru statele CSI fiind de 32%, iar pentru statele UE – de 5%). Potrivit aceluiași sondaj, pe o scară de la 1 la 5, cele mai corupte sînt considerate a fi: organele afacerilor interne – 4,1, justiția – 3,9, partidele politice și funcționarii publici – 3,8, Parlamentul, sistemul de învățămînt și sectorul privat – 3,7. Conform studiului de victimizare efectuat de Fundația Soros-Moldova în 2010, menționat mai sus, 30% dintre persoanele din Moldova au dat sau li s-a cerut să dea mita, sau ambele, în 2009.

Crearea unui mediu favorabil pentru creșterea economică și a investițiilor

Rezultatele economice durabile sînt unul din obiectivele generale cheie pe termen lung ale Republicii Moldova. Justiția poate juca un rol semnificativ în stimularea creșterii și asigurarea stabilității economice. În acest scop, justiția trebuie să demonstreze calitate, eficiență și transparență în activitatea sa, elemente-cheie care pot contribui la sporirea fluxului de investiții și dezvoltarea relațiilor și activităților comerciale. Mecanismele care sînt sprijinite de sectorul justiției în vederea asigurării soluționării rapide și eficiente a disputelor între entitățile comerciale sînt deosebit de importante. La fel de importante pentru creșterea economică durabilă sînt sistemele de reglementare și protejare a drepturilor de proprietate și asigurare a securității raporturilor juridice.

Aspirațiile Republicii Moldova de integrare în UE

Integrarea europeană reprezintă un obiectiv strategic al politicii externe și interne al Republicii Moldova, menit să asigure crearea pe plan intern a unui sistem de securitate, stabilitate și prosperitate, guvernat de valorile democratice și respectul față de drepturile omului și libertățile fundamentale. Drept urmare,

eforturile Republicii Moldova au fost și sînt orientate spre implementarea cu responsabilitate a angajamentelor asumate pe plan extern în raport cu UE (Acordul de Parteneriat și Cooperare dintre Comunitățile Europene și statele lor membre, pe de o parte, și Republica Moldova pe de altă parte, semnat la 28 noiembrie 1994 (intrat în vigoare la 1 iulie 1998); Planul de Acțiuni UE-Moldova în cadrul Politicii Europene de Vecinătate (PEV) semnat la 22 februarie 2005 la Bruxelles) și în raport cu alte structuri europene și internaționale, iar pe plan intern spre întreprinderea unor măsuri de modernizare a țării sub aspect politic, economic, social, fortificarea voinței politice necesare pentru promovarea reformelor, precum și identificarea domeniilor de intervenție (Declarația Parlamentului Republicii Moldova cu privire la parteneriatul politic pentru realizarea obiectivelor integrării europene adoptată unanim de Parlament la 24 martie 2005).

UE și societatea civilă de mai multe ori au calificat eforturile de integrare europeană întreprinse de către autoritățile Republicii Moldova ca fiind insuficiente. Același calificativ a fost atribuit și reformelor întreprinse de Republica Moldova în sectorul justiției, acțiunile întreprinse fiind considerate sporadice, lipsite de finalitate și neavînd la bază o concepție sau strategie bine conturată. Astfel, pentru realizarea aspirațiilor de integrare europeană, Republica Moldova își propune să depună eforturi conjugate pentru promovarea reformelor în domeniul justiției, prin promovarea unor politici sistemice, durabile și coerente.

Partea 2. PROCESUL DE ELABORARE ȘI IMPLEMENTARE A STRATEGIEI

Structura Strategiei

Prezentul document strategic se axează pe problemele majore ale sectorului justiției din Republica Moldova evidențiate în rapoartele de evaluare a stării actuale a sectorului justiției, în special în Raportul de evaluare întocmit de experții UE, prezentat public în iunie 2011. Aceste probleme au fost clasificate în 7 domenii majore în care se va desfășura reforma, care au fost denumite „piloni”, analogic pilonilor ce stau la fundamentul oricărei construcții. Fiecare pilon va fi implementat în mod individual, cu excepția pilonilor 4 și 7, care prevăd măsuri aplicabile tuturor instituțiilor abordate în cadrul celorlalți piloni.

Elementele-cheie ale prezentei Strategii sînt: obiectivul general, obiectivele specifice, pilonii, direcțiile strategice, domeniile specifice de intervenție, indicatorii nivelului de implementare și rezultatele generale.

Implementarea domeniilor specifice de intervenție produce rezultatele scontate, care se cuantifică în indicatori de implementare, prin urmare, contribuind la realizarea direcțiilor strategice, care, la rîndul lor determină progresul pentru atingerea obiectivelor specifice și obiectivului general.

Obiectivele specifice, domeniile specifice de intervenție, indicatorii de implementare și rezultatele scontate se regăsesc în pilonii Strategiei, care, așa cum a fost menționat mai sus, au fost identificați în funcție de problemele existente în sectorul justiției. La fel, în cadrul pilonilor se regăsesc instituțiile responsabile și termenele limită de realizare a domeniilor specifice de intervenție.

Strategia propune un termen de implementare pentru 6 ani. Acest termen rezultă din posibilitățile actuale de a planifica activitățile pentru următorii 6 ani, activități legate în special de modificarea cadrului legal și instituțional. Termenul de 6 ani este un termen optim, care va permite o planificare realistă a activităților, același termen de implementare fiind sugerat și de autorii Raportului de evaluare.

Procesul de elaborare și adoptare a Strategiei

Întregul proces de elaborare a Strategiei a fost organizat de grupul de lucru creat prin Ordinul ministrului justiției nr. 213 din 3 iunie 2011. Procesul a fost structurat astfel încît să permită consultări intense și atingerea unui consens al

instituțiilor-cheie din sectorul justiției din Republica Moldova asupra viitoarelor direcții ale reformei. Strategia urmează a fi adoptată de Parlament prin lege.

Procesul de elaborare a fost împărțit în patru etape separate, care sînt prezentate în figura nr.2.

Etapa 1	Etapa 2	Etapa 3	Etapa 4
Aprobarea componentei grupului de lucru pentru elaborarea proiectului Strategiei	Discutarea proiectului Strategiei în cadrul grupurilor de lucru sectoriale create de Ministerul Justiției	Prezentarea proiectului revizuit al Strategiei (versiunea revăzută) Guvernului și Consiliului Național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept	Prezentarea proiectului Strategiei (versiunea aprobată de Guvern) pentru examinare în Parlament
Elaborarea cadrului strategic (obiectivul general, obiectivele specifice, pilonii), direcțiilor strategice și domeniilor specifice de intervenție	Consultarea proiectului Strategiei cu instituțiile-cheie din sectorul justiției, precum și cu reprezentanții societății civile	Dezbaterea proiectului Strategiei în cadrul Consiliului Național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept	Adoptarea Strategiei de către Parlament
Elaborarea și prezentarea instituțiilor-cheie din sectorul de justiției și societății civile a proiectului Strategiei (versiunea preliminară)	Desfășurarea dezbaterilor publice a proiectului Strategiei (a doua rundă de dezbateri)	Aprobarea proiectului Strategiei de către Guvern	
Lansarea primei runde de dezbateri pe marginea proiectului Strategiei	Revizuirea proiectului Strategiei în baza avizelor, comentariilor și recomandărilor recepționate la proiectul acesteia		

Figura nr.2. Etapele de elaborare a Strategiei de reformare a sectorului justiției

Procesul de implementare, monitorizare și evaluare a Strategiei

Procesul de implementare

După adoptarea Strategiei de către Parlament va fi inițiată elaborarea Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei.

Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei va cuprinde măsuri pentru fiecare pilon. Măsurile care vor fi incluse în Planul de acțiuni vor fi interconectate și vor rezulta din domeniile specifice de intervenție prevăzute de Strategie, la un nivel mult mai detaliat decât acestea. În mare parte, măsurile vor

reprezenta o detaliere a domeniilor specifice de intervenție din cadrul fiecărei direcții strategice.

Planul de acțiuni va fi revizuit anual în baza raportului de evaluare pentru fiecare pilon, întocmit de grupul responsabil de monitorizare a implementării pilonului respectiv.

Strategia urmează a fi abordată ca un document viu, implementarea căruia va fi urmărită în mod coerent de către mecanismul de monitorizare prevăzut mai jos. Strategia poate fi modificată, în caz de necesitate, dar intenția este de a avea un document strategic stabil, implementarea căruia poate fi ajustată în funcție de necesități în baza planurilor anuale de acțiuni. Din aceste considerente, Strategia nu conține măsuri exacte de implementare, dar domenii specifice de intervenție, care vor fi detaliate în Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei. Resursele necesare implementării Strategiei vor fi prevăzute în Planul de acțiuni.

Instituții responsabile

În ceea ce privește implementarea Strategiei, responsabilitatea va aparține tuturor instituțiilor responsabile identificate în Strategie. În același timp, pentru a asigura implementarea coerentă a Strategiei, va fi creat un mecanism tehnic de monitorizare a implementării acesteia, care va conține 7 grupuri de lucru pentru fiecare pilon în parte și un grup de coordonare a implementării Strategiei. Acestea vor fi coordonate de Ministerul Justiției, în cadrul căruia va fi desemnată o subdiviziune specializată pentru acordarea asistenței tehnice grupelor de lucru.

La fel, Consiliul Național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept va evalua periodic procesul de implementare a Strategiei și gradul de realizare a obiectivelor, în baza informației colectate și sistematizate de către Ministerul Justiției.

Mecanismul tehnic de monitorizare a implementării Strategiei

Grupul de lucru pentru implementarea Strategiei

Pentru fiecare pilon al Strategiei vor fi create grupuri de lucru permanente, care vor fi responsabile de elaborarea planurilor de lucru anuale comune și de îndeplinirea tuturor activităților identificate în cadrul fiecărui pilon. Grupurile de lucru vor fi create și vor funcționa în cadrul Ministerului Justiției. În ele vor fi incluși reprezentanții actorilor instituțiilor-cheie ale sectorului justiției vizate în pilonul respectiv, care vor fi desemnați de instituțiile respective, și reprezentanții societății civile. Aceștia din urmă vor fi selectați de Ministerul Justiției în baza unei invitații publice și în funcție de experiența, motivarea și implicarea anterioară a reprezentanților societății civile în procesul de reformă a

sectorului justiției. De asemenea, Ministerul Justiției va invita instituțiile străine și internaționale care activează în domeniul justiției și sînt prezente în Republica Moldova să delege experți pentru a participa la activitățile grupurilor de lucru. Ministrul Justiției va numi președintele grupului, la recomandarea membrilor acestuia.

Grupul de coordonare a implementării Strategiei

Coordonarea activității dintre toate grupurile de lucru va fi asigurată de către un grup de coordonare a implementării Strategiei, creat prin ordinul ministrului justiției. În acest grup va intra ministrul justiției, un viceministru, un specialist desemnat din cadrul Ministerului Justiției responsabil doar de coordonarea procesului de implementare a Strategiei și președinții grupurilor de lucru.

Grupurile de lucru create pentru fiecare pilon vor elabora Planul de Acțiuni, vor monitoriza nivelul de implementare a pilonului respectiv și vor elabora rapoarte anuale de implementare a Strategiei. Acestea se vor întruni în ședințe conform planului elaborat de grupurile respective, dar nu mai rar de o dată pe lună. Grupul de coordonare va elabora Planul general de implementare a Strategiei, va monitoriza procesul de implementare și va elabora raportul anual de implementare a Strategiei, în baza rapoartelor prezentate de grupurile de lucru pentru fiecare pilon. Grupul de coordonare, de asemenea, va fi responsabil de asigurarea diseminării informației între toate grupurile de lucru, organizînd reuniuni comune ale acestora conform necesităților, dar nu mai rar de o dată la fiecare trei luni. De asemenea, Grupul de coordonare va fi responsabil pentru prezentarea informației privind gradul de implementare a Strategiei Consiliului Național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept.

Transparența reformei sectorului justiției și relațiile cu publicul

Ministerul Justiției va crea o pagina web dedicată reformei sectorului justiției, unde va fi plasată informația curentă privind mersul și progresele înregistrate în reforma sectorului justiției. Societatea civilă și instituțiile-cheie ale sectorului justiției vor avea posibilitatea să facă sugestii și să comenteze referitor la progresul reformei. Grupurile de lucru create pentru asigurarea implementării Strategiei vor fi responsabile de plasarea informației și colectarea comentariilor/sugestiilor de pe pagina web.

În final, Ministerul Justiției va organiza conferințe anuale cu participarea societății civile și instituțiilor-cheie din sectorul justiției, la care vor fi prezentate și dezbătute rapoartele anuale de implementare a Strategiei și alte informații relevante.

Toate aceste măsuri vor contribui la asigurarea transparenței reformelor derulate și vor oferi posibilitatea reală de implicare și participare în procesul de reformă tuturor doritorilor.

Partea 3. OBIECTIVELE GENERALE ȘI OBIECTIVELE SPECIFICE ALE STRATEGIEI

Prezenta Strategie este elaborată în scopul creării unui cadru comun pentru toate eforturile de reformă a sectorului justiției în Republica Moldova în vederea dezvoltării sectorului în întregime prin acțiuni realiste și concrete.

Obiectivul general al Strategiei de reformare a sectorului justiției este edificarea unui sector de justiție accesibil, eficient, independent, transparent, profesionist și responsabil față de societate, care să corespundă standardelor europene, să asigure supremația legii și respectarea drepturilor omului.

Obiectivele specifice ale Strategiei sînt următoarele:

- consolidarea independenței, responsabilității, imparțialității, eficienței și transparenței sistemului judecătoresc;

- eficientizarea procesului de investigație prejudiciară în vederea garantării respectării drepturilor omului, asigurării securității fiecărei persoane și diminuării nivelului criminalității;

- ameliorarea cadrului instituțional și a proceselor care asigură accesul efectiv la justiție: asistența juridică efectivă, examinarea cauzelor și executarea hotărîrilor judecătorești în termen rezonabil, modernizarea statutului unor profesii juridice conexe sistemului de justiție;

- promovarea și implementarea principiului toleranței zero pentru manifestări de corupție în sectorul justiției;

- implementarea măsurilor prin intermediul cărora sectorul justiției va contribui la crearea unui climat favorabil dezvoltării durabile a economiei;

- asigurarea respectării efective a drepturilor omului în practicile și politicile juridice;

- coordonarea, stabilirea și delimitarea atribuțiilor și responsabilităților actorilor principali din sectorul justiției, precum și asigurarea dialogului intersectorial.

Strategia este concepută pentru a atinge următoarele **rezultate generale**:

- un sector de justiție echitabil, calitativ, responsabil, cu zero toleranță față de corupție pentru o dezvoltare durabilă a țării și care răspunde nevoilor justițiabililor;

- un cadru instituțional de coordonare a acțiunilor de reformă și a asistenței partenerilor de dezvoltare în sectorul justiției.

Rezultatele scontate pentru fiecare direcție strategică sînt descrise în partea 6 a Strategiei.

Partea 4. PILONII REFORMEI SECTORULUI JUSTIȚIEI ȘI DIRECȚIILE STRATEGICE

Se preconizează că reforma sectorului justiției să fie fundamentată pe șapte piloni de bază (figura nr. 3):

- I. Sistemul judecătoresc
- II. Justiția penală
- III. Accesul la justiție și executarea hotărârilor judecătorești
- IV. Integritatea actorilor sectorului justiției
- V. Rolul justiției în dezvoltarea economică
- VI. Respectarea drepturilor omului în sectorul de justiție
- VII. Sectorul justiției bine coordonat, administrat și responsabil.

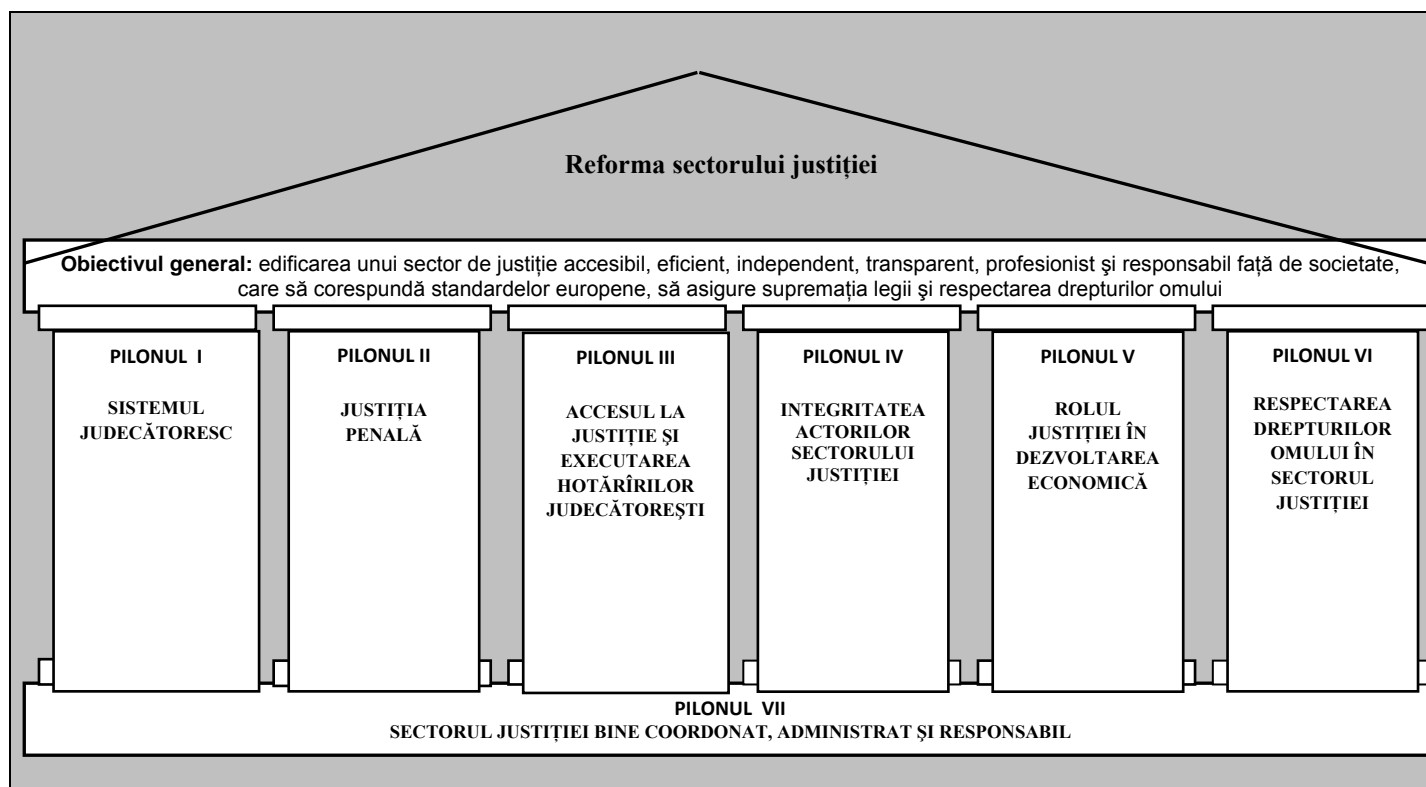

Figura nr.3. Pilonii reformei sectorului justiției

Pentru realizarea obiectivului general al prezentei Strategii și a direcțiilor strategice stipulate în prezenta parte, au fost identificate o serie de direcții strategice pentru intervenție în următorii șase ani. Direcțiile strategice sînt prezentate în figura nr.4, fiind grupate conform pilonilor reformei de care aparțin. Pentru fiecare direcție strategică au fost determinate domeniile specifice de intervenție, care sînt enumerate în partea a 5-a a Strategiei.

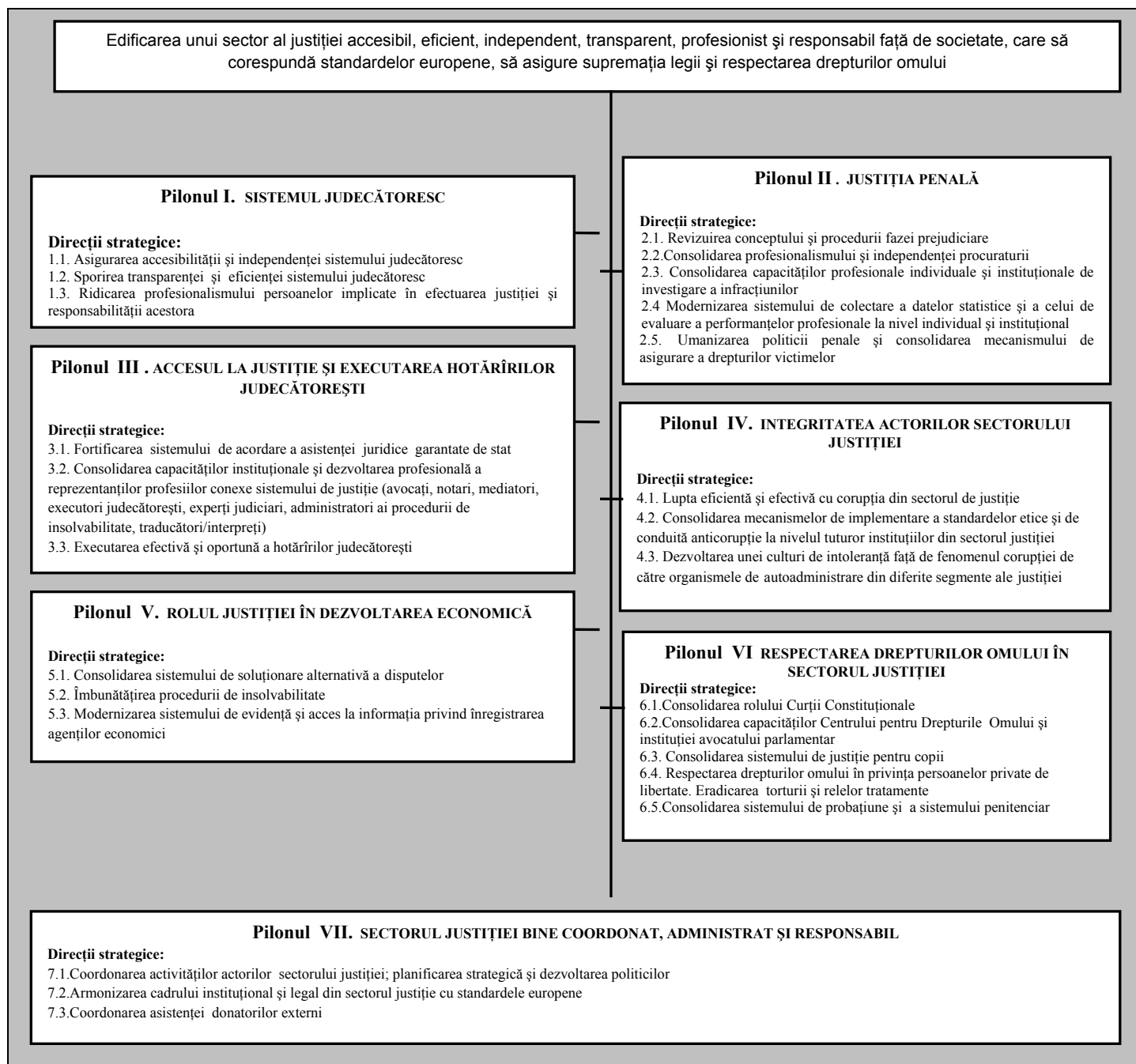

Figura nr.4: Direcții strategice

După cum sugerează figura nr.4, direcțiile strategice sînt interconectate. Implementarea unui set de direcții influențează implementarea fiecăreia din celelalte seturi de direcții.

Direcțiile strategice au fost divizate în domenii de intervenții specifice, modul de implementare a cărora este descris în partea a 2-a a prezentei Strategii.

Partea 5. DOMENII SPECIFICE DE INTERVENȚIE

PILONUL I. Sistemul judecătoresc

Obiectivul specific: Consolidarea independenței, responsabilității, eficienței, imparțialității și transparenței sistemului judecătoresc

Abordarea problemelor sistemului judecătoresc al Republicii Moldova în cuprinsul prezentei Strategii a fost orientată în trei direcții strategice: 1.1. Asigurarea accesibilității și independenței sistemului judecătoresc; 1.2. Sporirea transparenței și eficienței sistemului judecătoresc; 1.3. Ridicarea profesionalismului persoanelor implicate în efectuarea justiției și responsabilității acestora. Pentru fiecare din direcțiile strategice a fost elaborat un șir de domenii de intervenție specifică, așa cum este specificat în tabelele de mai jos.

1.1. Asigurarea accesibilității și independenței sistemului judecătoresc

În pofida eforturilor întreprinse de Republica Moldova în vederea consolidării independenței și accesibilității sistemului judecătoresc, anumite probleme au rămas nesoluționate, iar unele necesită o abordare conceptual nouă.

Din perspectiva accesibilității sistemului judecătoresc se atestă carențe privitor la capacitatea redusă de comunicare cu publicul a instanțelor judecătorești; neparticiparea societății la controlul calității performanței sistemului judecătoresc la nivel individual și cel al instanței judecătorești; deficiențe în asigurarea cu numărul stabilit de judecători a unor instanțe judecătorești și costuri prea mari pentru întreținerea acestor instanțe; cheltuieli de judecată necorelate și nerezonabile etc.

Potrivit Raportului de evaluare, la capitolul independența sistemului judecătoresc mai există deficiențe semnificative în domeniul asigurării adecvate a finanțării și autogestionării. Astfel, chiar dacă bugetul alocat sistemului judecătoresc crește din an în an, Republica Moldova cu o rată de 0.18% din PIB nu reușește să atingă media Comisiei Europene pentru Eficiența Justiției de 0.24% la alocarea unei proporții din venitul național instanțelor de judecată. De asemenea, a fost atestată capacitatea insuficientă a sistemului judecătoresc la nivel individual și instituțional de a asigura planificarea și evaluarea reală a necesităților bugetare. În același timp, Raportul de evaluare a identificat și o serie de deficiențe ale procedurilor de desemnare, numire în funcție,

autoreglementare și procedurilor de responsabilizare disciplinară în cadrul sistemului judecătoresc, fiind *inter alia* stabilit caracterul inefficient al sistemului de numire, calificare și promovare a judecătorilor, mentalitatea „clubului închis” al sistemului judecătoresc cu privire la accesul la profesie și promovarea ierarhică, precum și lipsa controlului regulatoriu al profesiei de către Consiliul Superior al Magistraturii.

În scopul asigurării accesibilității și independenței sistemului judecătoresc sînt necesare intervenții sistemice și durabile orientate spre: consolidarea cadrului instituțional al instanțelor judecătorești; crearea condițiilor necesare pentru asigurarea unui înalt nivel de deschidere a instanțelor judecătorești față de justițiabili și societate în ansamblu; reglementarea criteriilor stricte și clare pentru numirea în funcția de judecător și funcțiile administrative din cadrul instanțelor; consolidarea capacităților instituțiilor de autoadministrare a sistemului judecătoresc; ameliorarea capacităților de planificare strategică și evaluare reală a necesităților din cadrul instanțelor judecătorești; majorarea finanțării instanțelor judecătorești.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
1.1.1. Optimizarea hărții dislocării instanțelor judecătorești în scopul consolidării capacităților instituționale a instanțelor, a numărului de judecători și asigurării utilizării cît mai eficiente a resurselor disponibile						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Harta dislocării instanțelor judecătorești și numărul de judecători optimizate. 4. Instanțele judecătorești reorganizate
1.1.2. Asigurarea accesului la o justiție acceptabilă ca și cost						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Finanțelor	1. Analiză efectuată și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Cuantumul și modul de calculare a cheltuielilor de judecată revizuit
1.1.3. Reformarea și consolidarea structurilor și sistemelor de interacțiune cu publicul						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, instanțele judecătorești	1. Pagini web a instanței judecătorești funcționale. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Campanii de informare privind funcționarea sistemului judecătoresc
1.1.4. Crearea unui mecanism adecvat, consecvent și durabil de						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al	1. Procent de finanțare a sistemului judecătoresc stabilit.

finanțare a sistemului judecătoresc prin majorarea finanțării acestui sistem și unificarea procesului de bugetare al sistemului judecătoresc						Magistraturii, instanțele judecătorești, Ministerul Finanțelor	2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Procesul de bugetare a instanțelor judecătorești unificat.
1.1.5. Sporirea eficienței managementului și îmbunătățirea sistemului practic și regulator de administrare al instanțelor judecătorești și analizei strategice în materie de bugetare						Ministerul Justiției, instanțele judecătorești, Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național al Justiției, Ministerul Finanțelor	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Crearea funcțiilor de administratori judecătorești. 3. Funcțiile președinților instanțelor judecătorești reexamineate. 4. Curricula pentru instruirea inițială și continuă elaborată și aplicată. 5. Cursurile de instruire inițială și continuă a administratorilor instanțelor judecătorești desfășurate. 6. Training-uri pentru personalul instanțelor judecătorești responsabili pentru elaborarea și executarea bugetului desfășurate
1.1.6. Stabilirea criteriilor clare, obiective, transparente și bazate pe merit pentru procedura de selectare, numire și promovare a judecătorilor						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Termenul inițial de numire a judecătorului în funcție de 5 ani exclus prin modificarea Constituției. 3. Criteriile de selectare a judecătorilor Curții Supreme de Justiție revizuite prin modificarea Constituției. 4. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 5. Noi criterii de selectare, numire și promovare a judecătorilor elaborate și adoptate. 6. Noi instituții pentru selectarea, numirea și promovarea judecătorilor create
1.1.7. Unificarea și asigurarea transparenței procedurii de numire a președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești și stabilirea unor criterii clare și transparente de						Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Justiției	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a Constituției și a cadrului normativ, elaborat și adoptat. 3. Noi criterii de selectare și numire a președinților și vicepreședinților instanțelor

selectare a candidaților la aceste funcții						judecătorești elaborate și adoptate. 4. Numărul vicepreședinților instanțelor judecătorești revizuit.
1.1.8. Revizuirea instituțiilor degrevării, detașării și transferului judecătorilor, în vederea asigurării independenței lor și principiului separării puterilor					Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Instituțiile degrevării, detașării și transferului revizuite.
1.1.9. Consolidarea capacităților de autoadministrare a sistemului judecătoresc, prin revizuirea rolului, componenței și competențelor Consiliului Superior al Magistraturii și instituțiilor din subordinea acestuia					Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național al Justiției	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a Constituției și a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 4. Statutul și capacitățile instituțiilor consolidate.
1.1.10. Optimizarea și consolidarea cadrului legislativ din domeniul sistemului judiciar (elaborarea unei legi unificate pentru reglementarea sistemului judecătoresc)					Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Cadru legislativ unificat. 3. Proiect de lege elaborat și adoptat.
1.1.11. Consolidarea sistemului de securitate în sediile instanțelor judecătorești					Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Afacerilor Interne	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Tehnologii de securitate instalate. 3. Gradul de securitate în instanțele judecătorești sporit.
1.1.12. Consolidarea capacităților instituționale ale instanțelor judecătorești, inclusiv prin examinarea oportunității edificării unui sediu comun pentru toate instanțele judecătorești la nivelul municipiului Chișinău, precum și construcției/renovării sediilor instanțelor judecătorești din întreaga țară					Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Ministerul Construcției și Dezvoltării Regionale	1. Studiu de fezabilitate elaborat și recomandări formulate. 2. Devizul de cheltuieli elaborat. 3. Proiectul „Palatului Justiției” și proiectele de construcție/renovare a sediilor instanțelor judecătorești elaborate. 4. Sediile instanțelor judecătorești din țară construite/renovate.

Rezultate scontate:

un sistem judecătoresc și numărul judecătorilor optimizate;
un sistem de calculare și mecanism de aplicare a cheltuielilor judiciare transparent, echilibrat și accesibil;
proces de finanțare a sistemului judecătoresc unificat, coordonat și conectat la necesitățile reale ale sistemului judecătoresc;
procedura de selectare, numire și promovare a judecătorilor bazată pe criterii obiective și transparente, garantînd independența sistemului judecătoresc implementată;
managementul și analiza strategică în materie de bugetare a instanțelor judecătorești consolidate;
securitatea în sediile instanțelor judecătorești asigurată și sporită;
capacitatea de autoadministrare și independența sistemului judecătoresc consolidate.

1.2. Sporirea transparenței și eficienței sistemului judecătoresc

Modul de funcționare și organizare a sistemului judecătoresc al Republicii Moldova denotă probleme esențiale la capitolul eficiență și transparență. Legislația procesuală nu contribuie la examinarea efectivă și cu celeritate a cauzelor; tehnologiile informaționale nu sînt larg aplicate, deși acestea ar contribui nu doar la asigurarea celerității examinării cauzelor, dar, la fel, pot să confere un caracter mai transparent procesului de îndeplinire a justiției; mecanismul existent de asigurare a practicii judiciare uniforme nu este funcțional; sistemul căilor de atac are un caracter mai mult haotic, decît sistemic și nu contribuie la valorificarea principiului securității raporturilor juridice; specializarea judecătorilor la nivelul fiecărei instanțe nu este asigurată, fapt care afectează calitatea hotărîrilor judecătorești adoptate; procesele judiciare și activitatea instituțiilor de autoadministrare nu sînt suficient de transparente, ceea ce alimentează neîncrederea societății în sistemul judecătoresc per ansamblu.

Raportul de evaluare atestă lipse semnificative de eficiență în sistemul judecătoresc din Moldova, menționînd expres, *inter alia*: lipsa transparenței în funcționarea instanțelor judecătorești; ineficiența reglementărilor procedurale, inclusiv repartizarea competenței între instanțele judecătorești pe orizontală și pe verticală, sistemul căilor de atac; utilizarea limitată a instrumentelor e-justiție; lipsa repartizării aleatorii a cauzelor; lipsa unei politici de calitate pentru instanțele de judecată, precum și lipsa unor cadre dedicate sau metodologii pentru elaborarea și aplicarea acestei politici etc.

În vederea edificării unui sistem judecătoresc transparent și eficient, au fost prevăzute o serie de intervenții specifice pentru sporirea transparenței instituțiilor și mecanismelor din cadrul autoadministrării judecătorești: optimizarea procedurilor judecătorești și asigurarea transparenței acestora; aplicarea mai largă și mai eficientă a tehnologiilor informaționale atît în cadrul

procesului de înlăptuire a justiției cît și pentru administrarea sistemului judecătoresc; reexaminarea principiilor căilor de atac și crearea mecanismelor pentru asigurarea unei practici judiciare uniforme; promovarea specializării judecătorilor; asigurarea celerității procesului de examinare a cauzelor de către instanțele judecătorești.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	2 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
1.2.1. Sporirea transparenței mecanismelor și instituțiilor autorității autoadministrării judecătorești						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Regulamentele Consiliului Superior al Magistraturii adoptate. 3. Informațiile privind activitatea instituțiilor autorităților judecătorești publicate și actualizate.
1.2.2. Utilizarea eficientă și funcțională a sistemului informațional judecătorec în vederea excluderii factorului uman din procesul administrativ de gestionare a dosarelor prin implementarea unui sistem de e-justiție						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național al Justiției, instanțele judecătorești, Procuratura Generală, Centrul de Telecomunicații Speciale, Centrul de Guvernare Electronică	1. Evaluarea funcționării Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Sistemul informațional judecătorec perfecționat. 4. Sistemul de distribuie aleatorie a dosarelor perfecționat și implementat. 5. Sistemul de constituire a completelor de judecată și desemnare a președinților completelor de judecată creat și implementat. 6. Sistemul de înregistrare audio/video a ședințelor de judecată efectiv implementat. 7. Asigurarea fiecărei instanțe cu suportul tehnic referitor la Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor și echipamentul necesar înregistrării audio a ședințelor. 8. Curricula pentru instruirea personalului și judecătorilor elaborat. 9. Judecătorii și personalul instanțelor instruit. 10. Automatizarea totală a procesului de gestionare a dosarelor.

							11. Mecanism eficient de verificare a respectării procesului electronic de gestionare a dosarelor și sancționare a abaterilor instituit.
1.2.3. Revizuirea regulilor procedurale în vederea optimizării, sporirii transparenței și eficienței procesului de înfăptuire a justiției						Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Justiției, Institutul Național al Justiției	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Raport de monitorizare a funcționării sistemului judecătoresc din perspectiva transparenței și eficienței acestuia elaborat și diseminat. 4. Standardele cu privire la durata examinării cauzelor elaborate. 5. Cursurile de instruire a judecătorilor în domeniul gestionării dosarelor și a regulilor cu privire la amânarea examinării cauzelor desfășurate. 6. Mecanismul electronic de verificare a duratei examinării cauzelor elaborat și implementat.
1.2.4. Crearea unui mecanism care ar garanta uniformizarea practicii judiciare și asigurarea respectării principiului securității raporturilor juridice						Ministerul Justiției, Curtea Supremă de Justiție, curțile de apel, Consiliul Superior al Magistraturii	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Mecanism care garantează uniformizarea practicii judiciare și respectarea principiilor securității raporturilor juridice creat și efectiv implementat. 4. Rapoartele de evaluare ale instituțiilor internaționale.
1.2.5. Sporirea eficienței dreptului procesual prin revizuirea sistemului căilor de atac și repartizarea competențelor între instanțele judecătorești pe axa orizontală, precum și simplificarea și clarificarea sistemului căilor de atac						Ministerul Justiției, Curtea Supremă de Justiție	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Sistemul căilor de atac și competențele revizuite și implementate. 4. Uniformizarea căilor ordinare de atac. 5. Uniformizarea termenelor de atac și îmbunătățirea procesului de informare despre hotărârea judecătorească. 6. Limitarea temeiurilor pentru căile extraordinare de atac.

							7. Raport analitic cu privire la implementarea modificărilor legislative legate de exercitarea căilor de atac.
1.2.6. Revizuirea funcționării instituției judecătorului de instrucție, în vederea includerii acestuia în corpul judecătoresc comun în calitate de judecători specializați în materia respectivă						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, instanțele judecătorești, Institutul Național al Justiției	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Cursuri de instruire continuă desfășurate. 4. Stabilirea procedurii de numire a judecătorilor de instrucție. 5. Analiza implementării modificărilor și modalității de exercitare a funcției de judecător de instrucție.

Rezultate scontate:

un sistem judecătoresc care examinează cauzele transparent, prompt și calitativ;
un sistem clar, uniform și logic de contestare a hotărîrilor judecătorești;
mecanism pentru asigurarea unei practici judiciare uniforme creat;
program integrat de gestionare a dosarelor revizuit și funcțional;
mecanismul căilor de atac revizuit și optimizat;
statutul judecătorului de instrucție modificat.

1.3.Ridicarea profesionalismului persoanelor implicate în efectuarea justiției și responsabilității acestora

Un sistem judecătoresc care nu este orientat sistemic spre promovarea profesionalismului persoanelor care participă în procesul de înfăptuire a justiției și care nu consolidează constant principiul responsabilității judecătorilor față de societate, are toate șansele să fie grav afectat de subiectivism, să activeze în condiții de obscuritate și să promoveze protecția unor interese corporative.

Raportul de evaluare subliniază problema lipsei responsabilității și transparenței instanțelor judecătorești, ca fiind un impediment aparte în funcționarea sistemului justiției din Republica Moldova și poate fi determinată de următorii factori: experiența insuficientă a sistemului judecătoresc în perceperea sa ca ramură a puterii cu adevărat independentă; aplicarea aproape abuzivă a inviolabilității judecătorilor față de orice fel de răspundere; mentalitatea „clubului închis” cu privire la accesul la profesie și promovarea ierarhică, care împiedică afluxul „cadrelor tinere”, precum și accesul profesioniștilor mai experimentați

din alte subsectoare ale sistemului juridic; lipsa unei determinări clare a semnificației încălcării etice sau disciplinare, consecințelor acestora, proceduri inaccesibile și obscure de examinare a pretențiilor încălcări disciplinare; lipsa unor sondaje a utilizatorilor serviciilor instanțelor, care ar permite evaluarea performanței sistemului judecătoresc; lipsa repartizării aleatorii a dosarelor, stenografierii tuturor audierilor sau utilizării sporite a instrumentelor informaționale e-justiție în gestionarea dosarelor; lipsa unei presiuni efective asupra instanțelor judecătorești din partea comunității juridice și a societății în general; lipsa obligației judecătorilor de a raporta o influență abuzivă, lipsa responsabilității pentru neîndeplinirea obligațiunii de raportare.

În scopul consolidării profesionalismului sistemului judecătoresc în calitate de valoare fundamentală, care să asigure valorificarea principiilor independenței atât a judecătorilor cât și a întregului sistem, a eficienței acestuia, precum și a responsabilității judecătorilor față de societate, sînt necesare intervenții sistemice și interconectate la nivelul sistemului judecătoresc, în general, și activității fiecărui judecător în parte. Aceste intervenții vor fi orientate spre unificarea condițiilor de accedere în profesie; ameliorarea procesului de formare și instruire a judecătorilor; revizuirea sistemului și metodelor instruirii continue a judecătorilor și a personalului auxiliar din cadrul sistemului judecătoresc; crearea unui mecanism de evaluare periodică a performanțelor judecătorilor, bazat pe criterii obiective și care să contribuie la autoepurarea eficientă a sistemului; consolidarea rolului și funcțiilor inspectorilor judecătorești, în scopul fortificării procedurilor de autocontrol și eficienței supravegherii administrative a sistemului judecătoresc pe interior; revizuirea sistemului abaterilor disciplinare și a procedurilor de examinare a acestora; reformarea instituției imunității judecătorilor și excluderea privilegiilor improprie funcțiilor și statutului judecătorilor; creșterea nivelului de profesionalism al întregului sistem prin introducerea funcției de asistenți judiciari, precum și crearea unui sistem permanent de evaluare a performanțelor sistemului judecătoresc prin introducerea sistemului de feed-back, bazat pe colectarea și sistematizarea opiniei participanților în procedurile judiciare.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
1.3.1. Reformarea și eficientizarea activității Institutului Național al Justiției						Ministerul Justiției, Institutul Național al Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor,	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Sistemul de pregătire inițială și continuă a judecătorilor și procurorilor modificat și efectiv aplicat. 3. Programe de instruire a formatorilor din cadrul Institutului Național al Justiției elaborate și implementate.

						uniunile profesiilor liberale din sectorul justiției	4. Exigențele față de formatorii Institutului Național al Justiției elaborate și aplicate. 5. Raport de monitorizare a implementării reformei Institutului Național al Justiției. 6. Revizuirea bugetului Institutului Național al Justiției în conformitate cu necesitățile reale ale acestuia.
1.3.2. Revizuirea programelor Institutului Național al Justiției în vederea asigurării corespunderii acestora necesităților reale de instruire a judecătorilor, procurorilor și altor actori din sistemul justiției și pentru a evita dublarea curriculei universitare						Institutul Național al Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor, Ministerul Justiției	1. Sondaje anuale privind necesitățile de instruire a actorilor din sectorul justiție desfășurat. 2. Studiu elaborat și recomandări formulate. 3. Programe de instruire elaborate și implementate. 4. Metode moderne de instruire elaborate.
1.3.3. Asigurarea specializării judecătorilor pe cauze specifice și examinarea oportunității creării sistemului de instanțe administrative						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național al Justiției	1. Studii elaborate și recomandări formulate. 2. Criterii și sistem de specializare a judecătorilor elaborate și implementate. 3. Cursuri pentru specializarea judecătorilor desfășurate.
1.3.4. Unificarea sistemului de accedere în profesia de judecător						Consiliul Superior al Magistraturii, Institutul Național al Justiției, Ministerul Justiției	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Regulament al Consiliului Superior al Magistraturii elaborat și adoptat. 3. Comisie unică de examinare pentru absolvenții Institutului Național al Justiției și persoanele cu vechime în muncă creată.
1.3.5. Crearea unui sistem de evaluare periodică a performanțelor actorilor din sectorul justiției bazat pe criterii de merit, clare, obiective și transparente						Consiliul Superior al Magistraturii, instanțele judecătorești, Consiliul Superior al Procurorilor, Institutul Național al Justiției, uniunile profesiilor liberale din sectorul	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Criterii de evaluare periodică a performanțelor elaborate. 3. Proiecte de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 4. Judecătorii tuturor instanțelor judecătorești supuși evaluării conform noilor criterii de evaluare a performanțelor. 5. Raport de analiză a implementării criteriilor de

						justiției	evaluare.
1.3.6. Crearea mecanismelor de măsurare a performanțelor sistemului judecătoresc prin utilizarea sondajelor de opinie a justițiabililor (feed-back)						Consiliul Superior al Magistraturii	1. Metodologie elaborată. 2. Sondaje privind evaluarea performanțelor desfășurate. 3. Rezultatele sondajelor sintetizate și date publicității.
1.3.7. Consolidarea rolului inspecției judecătorești și clarificarea atribuțiilor acesteia						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Regulament al Consiliului Superior al Magistraturii modificat. 4. Atribuțiile Inspecției judecătorești revizuite
1.3.8. Revizuirea spectrului abaterilor disciplinare și procedurii disciplinare în vederea ajustării acestora realităților din sistem și standardelor europene						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Spectrul abaterilor disciplinare revizuit și ajustat. 4. Mecanism nou de examinare a cauzelor ce țin de răspunderea disciplinară implementat.
1.3.9. Reformarea instituției imunității judecătorilor, pentru a asigura exclusiv imunitatea funcțională						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Instituția imunității reformată.
1.3.10. Consolidarea sistemului judecătoresc prin introducerea funcțiilor de asistent judiciar și modificarea statutului și atribuțiilor grefierilor						Consiliul Superior al Magistraturii, instanțele judecătorești, Ministerul Justiției, Institutul Național al Justiției	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Funcțiile de asistent judiciar introduse în organigrama instanțelor judecătorești și completate (ocupate). 4. Atribuțiile grefierului revizuite. 5. Curricula pentru instruirea inițială și continuă elaborată. 6. Cursurile de instruire inițială și continuă a asistenților judiciari desfășurate.

Rezultate scontate:

Institutul Național al Justiției funcțional și capabil să asigure pregătirea profesională inițială și continuă a judecătorilor;
specializarea judecătorilor asigurată;

un sistem efektiv de admitere în funcția de judecător;

un sistem eficace de tragere la răspundere disciplinară a judecătorilor;

rolul inspecției judiciare consolidat;

o politică de evaluare a calității performanței instanțelor judecătorești, fundamentată pe indicatori de performanță clar definiți, transparenți și măsurabili pentru judecători și instanțele judecătorești, și care să includă un sistem de evaluare a performanței instanțelor judecătorești de către „utilizatorii finali”.

PILONUL II. Justiția Penală

Obiectivul specific: Eficientizarea procesului de investigație prejudiciară în vederea garantării respectării drepturilor omului, asigurării securității fiecărei persoane și diminuării nivelului criminalității

Abordarea problemelor justiției penale din Republica Moldova în cuprinsul prezentei Strategii a fost orientată în cinci direcții strategice: 2.1 Revizuirea conceptului și procedurii fazei prejudiciare; 2.2. Consolidarea profesionalismului și independenței procuraturii; 2.3. Consolidarea capacităților profesionale individuale și instituționale de investigare a infracțiunilor; 2.4. Modernizarea sistemului de colectare a datelor statistice și a celui de evaluare a performanțelor profesionale la nivel individual și instituțional; 2.5. Umanizarea politicii penale și consolidarea mecanismului de asigurare a drepturilor victimelor. Pentru fiecare din direcțiile strategice a fost elaborat un șir de domenii de intervenție specifică, așa cum este specificat în tabelele de mai jos.

2.1. Revizuirea conceptului și procedurii fazei prejudiciare

O problemă în ceea ce privește faza prejudiciară o constituie lipsa unui concept și a unei proceduri clare, dat fiind faptul că nu sînt delimitate clar competențele organelor de urmărire penală, iar legislația procesual penală este în anumite privințe contradictorie, deoarece se atestă lipsa unei distincții *de facto* între subordonarea ierarhică a organelor de urmărire penală față de superiorii lor administrativi din punct de vedere al dezvoltării profesionale și chestiunilor disciplinare, pe de o parte, și subordonarea funcțională a organelor de urmărire penală față de aceleași persoane în contextul unui caz de urmărire penală concret, pe de altă parte. La fel, există cazuri în care mai multe organe de urmărire penală au competențe similare, ceea ce conduce la un anumit haos în sistem.

Din aceste motive este necesară întreprinderea unor acțiuni de intervenție orientate spre: îmbunătățirea legislației procesual penale în vederea excluderii dublării de competențe; consolidarea statutului și competențelor organelor de urmărire penală, în mod special urmînd a fi consolidat statutul Ministerului Afacerilor Interne și revizuit statutul Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
2.1.1. Optimizarea cadrului instituțional, organizațional și funcțional al Ministerului Afacerilor Interne						Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne	1. Concepția de reformă a Ministerului Afacerilor Interne implementată. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat.
2.1.2. Revizuirea statutului Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției						Ministerul Justiției, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției	1. Conceptul de revizuire a statutului Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției elaborat. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat.
2.1.3. Clarificarea rolului și competențelor organelor de urmărire penală și organelor care exercită activitatea operativă de investigații						Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Vamal, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției	1. Conceptul cu privire la faza prejudiciară elaborat. 2. Proiectul de modificare a Codului de procedură penală și a altor acte normative elaborat și adoptat. 3. Proiectele de modificare a cadrului instituțional și planul de implementare elaborate și adoptate.
2.1.4. Optimizarea procedurilor de investigare operativă și urmărire penală						Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Vamal, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul de Informații și Securitate	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Coraportul dintre activitatea organelor operative de investigație și organele de urmărire penală clarificat. 4. Training-uri pentru colaboratorii autorităților relevante organizate și desfășurate.
2.1.5. Perfecționarea legislației procesual penale în vederea înlăturării contradicțiilor existente între aceasta și standardele existente						Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne,	1. Studiu de evaluare a performanței sistemului de justiție penală prin prisma jurisprudenței CEDO elaborat și recomandări formulate. 2. Propuneri de modificare a cadrului legal și

în domeniul protecției drepturilor omului și libertăților fundamentale						Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul Vamal	instituțional elaborate și adoptate.

Rezultate scontate:

o procedură penală de investigare eficientă și conformă standardelor internaționale;
legislația procesuală penală ajustată standardelor europene.

2.2. Consolidarea profesionalismului și independenței procuraturii

La momentul actual, se atestă o lipsă a independenței funcționale a procurorilor față de superiorii ierarhici la examinarea cauzelor, condiționată de așa-numitul principiu statutar de „subordonare necondiționată” și de un stil vertical de administrare a sistemului. Procurorii subordonați se bucură de un drept mai curînd iluzoriu de a solicita instrucțiuni scrise în scopul contestării acestora. În același timp, potrivit unei analize comparative cu alte țări europene, Republica Moldova are un număr relativ mare de procurori pe cap de locuitor, din acest motiv ar trebui efectuat un studiu în scopul clarificării necesităților de personal ale organelor procuraturii în vederea optimizării numărului de procurori. O altă deficiență este capacitatea insuficientă a procurorilor de exercitare a atribuțiilor de serviciu, din motivul lipsei de independență, abilități, competențe și instruire corespunzătoare. Un rol important în sistemul procuraturii îl are Consiliul Superior al Procurorilor, organ, funcția de bază a căruia este asigurarea administrării eficiente a instituției procuraturii. Reglementările actuale sînt, pe alocuri evazive, chiar și lacunare în ceea ce privește reglementarea statutului Consiliului Superior al Procurorilor.

În lumina celor expuse, se constată necesitatea efectuării unor intervenții speciale orientate spre: modificarea legislației în sensul conferirii independenței interne și reale a procurorilor, prin excluderea posibilității unor instrucțiuni ilegale, inclusiv verbale, date de către procurorii ierarhic superiori; reexaminarea procedurii de autorizare a acțiunilor procurorilor ierarhic inferiori de către procurorii ierarhic superiori; asigurarea specializării procurorilor pe cauze specifice și examinarea oportunității lichidării procuraturilor specializate; stabilirea criteriilor și procedurii clare și transparente pentru selectarea, numirea și promovarea procurorilor; revizuirea procedurii de numire a Procurorului General și a adjuncților acestuia; reexaminarea regulilor de răspundere a procurorilor și excluderea imunității generale a acestora; fortificarea capacităților Consiliului Superior al Procurorilor acestuia și modificarea legislației în acest sens.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
2.2.1. Revizuirea procedurii de numire și demitere a Procurorului General și a adjuncților acestuia și stabilirea unor criterii clare, transparente și obiective de selectare a candidaților la aceste funcții						Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor	1. Proiect de modificare a Constituției elaborat și adoptat. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Criterii de selectare a candidaților la funcția de Procuror General și adjuncții lui elaborate și aprobate.
2.2.2. Stabilirea criteriilor și procedurii clare, transparente, obiective și bazate pe merit pentru procedura de selectare, numire și promovare a procurorilor						Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Noi criterii de selectare, numire și promovare a procurorilor elaborate și adoptate. 4. Noi instituții pentru selectarea, numirea și promovarea procurorilor create.
2.2.3. Fortificarea capacităților și asigurarea independenței Consiliului Superior al Procurorilor în vederea asigurării administrării eficiente a instituției procuraturii						Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor, Ministerul Justiției, Institutul Național al Justiției	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Buget, personal și sediu adecvate pentru Consiliul Superior al Procurorilor alocate. 3. Cursuri de instruire pentru membrii Consiliului Superior al Procurorilor și personalul Consiliului organizate.
2.2.4. Definierea clară a competențelor organelor procuraturii						Ministerul Justiției, Procuratura Generală	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat.
2.2.5. Asigurarea specializării procurorilor pe cauze specifice și examinarea oportunității funcționării procuraturilor specializate						Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor, Ministerul Justiției, Institutul Național al Justiției	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Sistem de specializare a judecătorilor elaborat. 4. Cursuri pentru specializarea judecătorilor desfășurate. 5. Structura organelor procuraturii modificată.

2.2.6. Examinarea necesităților de personal ale organelor procuraturii și elaborarea propunerilor pentru optimizarea numărului de procurori și a personalului auxiliar						Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat.
2.2.7. Reexaminarea mecanismului de finanțare a organelor procuraturii						Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor, Ministerul Finanțelor	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Mecanismul de finanțare a organelor procuraturii revizuit.
2.2.8. Demilitarizarea instituției procuraturii, inclusiv prin examinarea oportunității acordării statutului de magistrat procurorilor						Ministerul Justiției Procuratura Generală Consiliul Superior al Procurorilor	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Instituția procuraturii demilitarizată.
2.2.9. Instituirea unui mecanism prin care să se excludă posibilitatea să fie date instrucțiuni ilegale de către procurorii ierarhic superiori, în scopul asigurării independenței interne a tuturor procurorilor						Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat.
2.2.10. Reexaminarea regulilor de răspundere a procurorilor, inclusiv disciplinară, și excluderea imunității generale a acestora						Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Procurorilor	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat.

Rezultate scontate:

rolul, statutul și capacitățile organelor de autoadministrare a procuraturii consolidate;
capacitățile de personal ale procuraturii optimizate;
un sistem al organelor de procuratură independent în exercitarea competențelor sale;
procedura de numire a Procurorului General și adjuncților acestuia revizuită;
mecanismul de finanțare a organelor procuraturii revizuit;
criteriile și procedura de selectare, numire și promovare a procurorilor stabilite;
sistemul de răspundere a procurorilor funcțional.

2.3. Consolidarea capacităților profesionale individuale și instituționale de investigare a infracțiunilor

Capacitățile insuficiente ale organelor de urmărire penală, inclusiv lipsa abilităților și instruirii corespunzătoare, constituie unele din motivele investigării și urmăririi penale ineficiente. În Raportul de evaluare este menționat că organele de drept și ale procuraturii din Republica Moldova, precum și sistemul justiției penale în general, întâmpină dificultăți în aplicarea tehnicilor speciale de investigare (operative), care sînt utilizate în contracararea formelor organizate, latente sau sofisticate de infracțiuni, inclusiv a infracțiunilor de corupție. Acest fapt se datorează cadrului juridic depășit, în special fiind vorba de Legea privind activitatea operativă de investigații nr.45-XIII din 12 aprilie 1994, precum și practica opacă a punerii în aplicare a acestei legi. În consecință, activitățile speciale de investigare în Republica Moldova subminează sistemul justiției penale prin reducerea eficienței lui, precum și prin incapacitatea de a respecta standardele relevante în domeniul drepturilor omului, cum ar fi exigența clarității și predictibilității cadrului de reglementare (cazul *Iordachi și alții v. Moldova* judecat la CEDO).

În vederea ameliorării situației din acest domeniu se impune operarea unor intervenții specifice pentru: implementarea unor metode moderne de investigare și urmărire penală; modificarea legislației și instruirea corespunzătoare a persoanelor implicate în aceste procese; specializarea actorilor fazei prejudiciare și promovarea efectuării urmăririi penale, în caz de necesitate, în grupuri interdepartamentale; consolidarea capacităților centrelor de expertiză judiciară.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
2.3.1. Implementarea unor metode moderne de investigare și urmărire penală (tehnologii informaționale, expertize moderne etc.)						Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul Vamal, Serviciul de Informații și Securitate	1. Metode moderne de investigare și urmărire penală aplicate. 2. Training-uri pentru persoanele instituțiilor interesate organizate și desfășurate.
2.3.2. Îmbunătățirea capacităților profesionale ale persoanelor						Institutul Național al Justiției,	1. Programe de instruire elaborate și implementate. 2. Instruirea persoanelor implicate în activitățile de

implicate în activitățile de investigare și urmărire penală						Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul de Informații și Securitate, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul Vamal, Procuratura Generală	investigare și urmărire penală realizată.
2.3.3. Sporirea capacităților și reconsiderarea locului și rolului centrelor de expertiză judiciară și a experților judiciari						Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Sănătății, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul de Informații și Securitate	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Centrele de expertiză judiciară reformate.
2.3.4. Promovarea și eficientizarea efectuării urmăririi penale, în caz de necesitate, în grupuri interdepartamentale (“task-force” grup)						Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul Vamal	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Norme interdepartamentale elaborate și implementate.
2.3.5. Ameliorarea capacităților profesionale ale actorilor fazei prejudiciare, prin asigurarea specializării acestora						Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul Vamal	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Sistem de specializare a actorilor fazei prejudiciare elaborat. 3. Cursuri pentru specializarea actorilor implicați în faza prejudiciară desfășurate.

Rezultate scontate:

profesionalismul persoanelor implicate în activitățile de investigare și urmărire penală fortificat;
capacitățile centrelor de expertiză judiciară consolidate;
procedura de urmărire penală eficientizată și modernizată.

2.4. Modernizarea sistemului de colectare a datelor statistice și a celui de evaluare a performanțelor profesionale la nivel individual și instituțional

Actualele sisteme de colectare a datelor statistice și de evaluare a performanțelor profesionale sînt învechite și ineficiente. La momentul actual, fiecare organ de urmărire penală realizează propria statistică, din acest motiv se întîmplă ca rezultatele statistice referitoare la același indicator să nu corespundă la toate organele de urmărire penală. Una din principalele probleme referitoare la colectarea datelor statistice este lipsa analizei. O altă problemă majoră a sistemului de justiție penală o constituie lipsa unor indicatori de performanță clari și eficienți, care ar exprima necesitățile sistemului. Actualii indicatori de performanță, obiectivele privind urmărirea penală și aplicarea legii sînt imperfecte, acordîndu-se importanță excesivă indicatorilor ce țin de numărul infracțiunilor descoperite și investigate.

În raportul elaborat de către Fundația Soros-Moldova cu privire la „Performanțele justiției penale prin prisma drepturilor omului. Evaluarea procesului de transformare a sistemului de justiție penală în Republica Moldova” este menționat : „Impresia de ansamblu din interviuri este că ofițerii de urmărire penală percep în continuare drept principal indicator al activității lor numărul infracțiunilor descoperite pe care trebuie să le raporteze lunar superiorilor. Acesta este un termen depășit, care se referă la materialele cazurilor transmise procurorului, indiferent de rezultatul examinării de către procuror a materialelor cazului. Aproape toți ofițerii de urmărire penală au spus că această măsurare a performanței a fost ineficientă, unii considerînd-o chiar contraproductivă.” În același raport se menționează: „Procuratura nu pare să aibă indicatori comparabili de performanță, însă, cu toate acestea, suferă mari presiuni pentru a finaliza cazurile rapid cu scopul de a satisface cerința celerității urmăririi penale. Prin urmare, la sfîrșitul fiecărei luni ei trebuie să ofere explicații de ce anumite cazuri necesită perioade mai lungi de urmărire.” Din acest motiv, este imperios necesară revizuirea modului de stabilire și evaluare a indicatorilor de performanță a organelor implicate în procesul de îndeplinire a justiției penale.

În contextul problemelor menționate, se impune întreprinderea unor acțiuni specifice orientate spre: uniformizarea modalităților de colectare și analiză a datelor statistice ce țin de justiția penală; modernizarea sistemului de colectare a datelor

statistice; implementarea unui sistem electronic funcțional de înregistrare și evidență a infracțiunilor; instruirea actorilor din sector în vederea utilizării sistemelor electronice.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
2.4.1. Asigurarea înregistrării electronice și examinarea oportunității distribuirii electronice a sesizărilor cu privire la comiterea infracțiunilor						Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul Vamal	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Sistem electronic de înregistrare și evidență a infracțiunilor elaborat și implementat.
2.4.2. Revizuirea și uniformizarea modalității de colectare și analiză a datelor statistice ce țin de justiția penală și asigurarea inter-operaționalizării bazelor de date						Centrul de Telecomunicații Speciale, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul Vamal, Serviciul de Informații și Securitate, Biroul Național de Statistică, Ministerul Justiției, Curtea Supremă de Justiție	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Procesul de colectare și analiză a datelor statistice ce țin justiția penală modificat și uniformizat.
2.4.3. Modificarea indicatorilor de performanță a organelor implicate în înfăptuirea justiției penale și colaboratorilor acestora în vederea asigurării respectării drepturilor omului						Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Serviciul Vamal,	1. Sistem nou de indicatori de performanță la nivel individual și instituțional elaborat și testat. 2. Sistemul nou de indicatori de performanță a instituțiilor din sectorul justiției corelat și unitar elaborat, testat și aplicat la nivel individual și instituțional.

Rezultate scontate:

un sistem echidistant și obiectiv de colectare și analiză a datelor statistice ce țin de justiția penală;
indicatori de performanță și sistem de măsurare individuală și instituțională ce stimulează activitatea eficientă a organelor / colaboratorilor organelor din sistemul de justiție penală și respectarea de către acestea a drepturilor omului.

2.5. Umanizarea politicii penale și consolidarea mecanismului de asigurare a drepturilor victimelor.

Umanizarea politicii penale, consolidarea mecanismului de asigurare a drepturilor victimelor și eficientizarea justiției pentru minori sînt procese în curs de desfășurare, care la această etapă încă nu sînt consolidate și finalizate.

Umanizarea politicii penale constituie o prioritate pentru Guvern, măsuri în acest sens au fost întreprinse prin modificarea Codului penal în anul 2009, însă acest proces ar trebui continuat, deoarece legislația penală a Republicii Moldova stabilește sancțiuni penale prea aspre prin comparație cu legislația penală a altor state europene, iar problema suprapopulării penitenciarelor rămîne actuală și pînă astăzi.

Din aceste motive, este necesară întreprinderea unor acțiuni de intervenție sistemice și durabile, care vor fi axate pe: liberalizarea politicilor penale; aplicarea largă a procedurilor simplificate; ameliorarea mecanismului de protecție a victimelor infracțiunilor.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
2.5.1. Liberalizarea politicilor penale prin utilizarea sancțiunilor și măsurilor preventive ne-custodiale, pentru anumite categorii de persoane și infracțiuni						Ministerul Justiției, Procuratura Generală	1. Studiu cu privire la pedepsele penale aplicate elaborat. 2. Codul Penal și de procedură penală și alte acte normative modificate, conform recomandărilor și modificările adoptate.
2.5.2. Crearea condițiilor pentru aplicarea mai largă a procedurilor simplificate, inclusiv prin aplicarea metodelor de soluționare alternativă						Ministerul Justiției, Procuratura Generală	1. Studiu cu privire la aplicarea procedurilor simplificate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat.

a cauzelor							3. Mecanisme de aplicare a procedurilor simplificate implementate. 4. Metode de soluționare alternativă a cauzelor aplicate.
2.5.3. Consolidarea mecanismului de asigurare a drepturilor victimelor infracțiunilor						Procuratura Generală, Institutul Național de Justiție, Uniunea Avocaților, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Finanțelor, Ministerul Justiției	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Mecanisme de asigurare a drepturilor victimelor implementate.

Rezultate scontate:

politicile penale revizuite;
procedurile simplificate și pedepselor necustodiale aplicate în toate cauzele relevante;
drepturile victimelor infracțiunilor asigurate.

PILONUL III. Accesul la justiție și executarea hotărârilor judecătorești

***Obiectivul specific:* Ameliorarea cadrului instituțional și a proceselor care asigură accesul efectiv la justiție: asistența juridică efectivă, examinarea cauzelor și executarea hotărârilor judecătorești în termen rezonabil, modernizarea statutului unor profesii juridice conexe sectorului de justiție**

3.1. Fortificarea sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat

Asigurarea asistenței juridice garantate de stat persoanelor care nu dispun de mijloace financiare pentru a contracta un avocat constituie unul din mijloacele principale de asigurare a accesului la justiție. Pentru a facilita cu adevărat accesul la justiție a celor ce nu pot să-și angajeze un avocat, asistența juridică garantată de stat trebuie să fie accesibilă și calitativă. Republica Moldova nu oferă justițiabililor, deocamdată, un atare sistem de asistență juridică garantată de stat, spectrul serviciilor oferite fiind limitat și calitatea serviciilor uneori sub nivelul așteptărilor. Problema aceasta va deveni și mai acută din 2012, când doar avocații vor putea merge în instanță și s-ar putea ca serviciile acestora să crească considerabil. O altă problemă a sistemului de asistență juridică garantată de stat este capacitatea administrativă redusă a Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat. Consiliul nu are un aparat administrativ permanent, unica persoană care asigură activitatea tehnico-materială a acestuia fiind un specialist al Ministerului Justiției, care este responsabil și pentru alte atribuții în interiorul ministerului. Acest suport este insuficient pentru asigurarea activității normale și efective a Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat.

În scopul fortificării sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat, Strategia pune accentul pe: implementarea calitativă a prevederilor legale în vigoare privind asistența juridică garantată de stat și diversificarea tipurilor de asistență juridică garantată de stat; alocarea mijloacelor financiare corespunzătoare necesităților reale ale sistemului de asistență juridică garantată de stat; menținerea avocaților publici și creșterea numărului acestora; crearea și implementarea diverselor mecanisme de promovare a culturii juridice.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
3.1.1. Consolidarea capacității de organizare și administrare a sistemului asistenței juridice garantate de stat						Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, oficiile teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Aparat administrativ al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat creat. 3. Personalul oficiilor teritoriale proporțional necesităților sistemului.
3.1.2. Îmbunătățirea calității și accesibilității serviciilor de asistență juridică garantată de stat (cauze penale și nonpenale)						Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, oficiile teritoriale ale Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Uniunea Avocaților	1. Mecanismul de asigurare a calității serviciilor de asistență juridică garantată de stat elaborat și implementat. 2. Studiu cu privire la necesitățile financiare și modul de prestare a serviciilor de asistență juridică garantată de stat efectuat și recomandări formulate. 3. Sistemul mixt de acordare a asistenței juridice garantate de stat prin intermediul avocaților publici și avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat la cerere implementat. 4. Resursele financiare acordate pentru serviciile asistenței juridice garantate de stat corespunzătoare necesităților reale ale acestui sistem. 5. Instruirea avocaților publici și avocaților privați care acordă asistență juridică garantată de stat la cerere asigurată.
3.1.3. Promovarea culturii și accesului la informația cu caracter juridic și reducerea nihilismului juridic						Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Ministerul Justiției,	1. Campanii de educație juridică desfășurate, inclusiv prin implicarea ONG-urilor în cadrul parteneriatelor publice-private. 2. Sistemul asistenței juridice primare prin intermediul unei rețele funcționale de para-juriști la nivelul

						Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	comunităților rurale, care include și rețeaua de asistenți sociali, creat și funcțional. 3. Mecanisme de asistență juridică primară la nivel urban pentru unele categorii de persoane vulnerabile testate.

Rezultate scontate:

activitatea Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat îmbunătățită;
servicii de asistență juridică garantată de stat accesibile, diversificate și calitative;
nivelul de cultură juridică sporit;
mecanisme de acordare a asistenței juridice primare funcționale.

3.2. Consolidarea capacităților instituționale și dezvoltarea profesională a reprezentanților profesiilor conexe sectorului de justiție (avocați, notari, mediatori, executori judecătorești, experți judiciari, administratori ai procedurii de insolvență, traducători/interpreți)

Strategia pornește de la premisa că un sector de justiție nu poate funcționa efectiv fără activitatea unui șir de profesioniști ce contribuie la efectuarea justiției. Strategia include următoarele categorii de profesioniști în categoria profesiilor conexe sistemului de justiție: avocați, notari, mediatori, executori judecătorești, experți judiciari, administratori ai procedurii de insolvență și traducători/interpreți. Problemele principale ce țin de activitatea tuturor acestor profesii în Republica Moldova sînt: (1) calitatea serviciilor oferite și (2) organizarea acestora ca profesie sau grup profesionist. Ambele probleme sînt interdependente. Organizarea eficientă a profesiilor respective constituie o condiție esențială pentru asigurarea calității serviciilor, deoarece doar în cadrul unui grup organizat pot fi aplicate mecanisme de asigurare a calității (măsuri stimulatorii sau disciplinare, organizarea de instruire, sisteme de asigurare de răspundere civilă profesională și alte măsuri relevante). Pe de altă parte, serviciile calitative presupun un nivel adecvat de remunerare. În special, în cazurile achitării serviciilor de către stat, costurile acestora trebuie să fie reale și bine argumentate. În prezent nu toate profesiile enumerate în capitolul respectiv au capacități organizaționale, pentru a asigura calitatea serviciilor acordate de reprezentanții profesiilor respective și pentru a negocia cu statul tarife pentru serviciile acordate în baza unor date bine argumentate.

Prezenta Strategie prevede consolidarea capacităților de organizare a profesiilor conexe sectorului justiției, astfel încât acestea să se implice proactiv în elaborarea unor mecanisme funcționale de asigurare a calității serviciilor acordate.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
3.2.1. Încurajarea dezvoltării capacității reprezentanților profesiilor conexe sectorului justiției la nivel de uniuni profesionale, punând un accent special pe capacitățile de management						Ministerul Justiției, organele de autoadministrare a fiecărei profesii	1. Studiu cu privire la funcționarea fiecărei profesii elaborat, recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Includerea reprezentanților profesiilor conexe sectorului justiției în procesele legate de reforma sectorului justiției.
3.2.2. Elaborarea standardelor de calitate pentru serviciile prestate de reprezentanții profesiilor conexe sectorului justiției						Ministerul Justiției, organele de autoadministrare a fiecărei profesii	1. Standarde de calitate elaborate și adoptate. 2. Mecanisme de asigurare a calității elaborate și implementate.
3.2.3. Inițierea și elaborarea unor mecanisme integrate, clare și precise privind criteriile și modul de calculare a plăților pentru serviciile prestate						Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Ministerul Economiei, organele de autoadministrare a fiecărei profesii	1. Studiu cu privire la mecanismele actuale elaborat, recomandări formulate. 2. Recomandări și / sau acte normative de determinare a plății pentru serviciile prestate - elaborate și adoptate.
3.2.4. Stabilirea unor criterii clare și transparente de accedere în profesie pe bază de merit, inclusiv cu implicarea reprezentanților societății civile						Ministerul Justiției, organele de autoadministrare a fiecărei profesii	1. Studiu cu privire la accesul la fiecare profesie elaborat, recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat.
3.2.5. Asigurarea instruirii inițiale și continue a reprezentanților profesiilor conexe sectorului justiției, inclusiv instruirea continuă în comun prin extinderea rolului						Ministerul Justiției, Institutul Național de Justiție, organele de autoadministrare a fiecărei profesii	1. Program de instruire inițială și continuă elaborat și implementat (pentru fiecare profesie). 2. Cursuri de instruire inițială și continuă desfășurate.

Institutului Național al Justiției în acest proces							
3.2.6. Promovarea și implementarea standardelor etice în cadrul exercitării profesiilor conexe sectorului justiției						Ministerul Justiției, organele de autoadministrare a fiecărei profesii	Standarde / Coduri etice pentru fiecare profesie elaborate, adoptate și implementate.
3.2.7. Consolidarea sistemului de asigurare de răspundere civilă profesională						Ministerul Justiției, organele de autoadministrare a fiecărei profesii	1. Studiu comparativ cu privire la modelele de asigurare de răspundere civilă elaborat și recomandări formulate. 2. Sistemul de asigurare de răspundere civilă profesională implementat. 3. Mecanism de monitorizare a sistemului de asigurare de răspundere civilă instituit.
3.2.8. Fortificarea mecanismelor răspunderii disciplinare						Ministerul Justiției, organele de autoadministrare a fiecărei profesii	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Mecanisme de tragere la răspundere disciplinară funcționale pentru fiecare profesie.
3.2.9. Stabilirea unui regim uniformizat fiscal, de asigurări sociale și medicale uniformizat pentru reprezentanții profesiilor conexe sectorului justiției						Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Sănătății, organele de autoadministrare a fiecărei profesii	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Recomandări metodologice cu privire la regimul fiscal, de asigurări sociale și medicale al reprezentanților profesiilor juridice conexe sistemului de justiție elaborate.

Rezultate scontate:

profesiile conexe sectorului justiției – avocați, notari, mediatori, executori judecătorești, experți judiciari, administratori ai procedurii de insolvență, traducători/interpreți: independente, capabile să se autoorganizeze și să presteze servicii calitative; sisteme de asigurare a răspunderii civile profesionale și răspunderii disciplinare ameliorate.

3.3. Executarea efectivă a hotărârilor judecătorești

Neexecutarea hotărârilor judecătorești constituie o problemă sistemică a Republicii Moldova, constatată și într-o serie de hotărâri ale Curții Europene pentru Drepturile Omului. În anul 2010 Codul de executare a fost modificat și a fost adoptată Legea nr.113 din 17 iunie 2010 privind executorii judecătorești. Ca rezultat, sistemul de executare a hotărârilor judecătorești a fost remodelat, fiind instituit un sistem de executori judecătorești privați. Scopul principal al acestor modificări este asigurarea unui sistem eficient de executare a hotărârilor judecătorești. Termenul de implementare a modificărilor este deocamdată insuficient pentru a permite o evaluare a impactului modificărilor respective, precum și pentru a identifica impedimentele în atingerea rezultatului scontat.

Strategia impune necesitatea: consolidării instituționale a sistemului de executori judecătorești privați; asigurarea condițiilor necesare de funcționare a executorilor judecătorești; evaluarea impactului cadrului normativ actual și a mecanismului de implementare în domeniul executării hotărârilor judecătorești, inclusiv hotărârilor CEDO; elaborarea propunerilor legislative și de politici, argumentate cu date empirice, pentru a consolida sistemul nou creat.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
3.3.1. Evaluarea impactului cadrului normativ actual și a mecanismului de implementare în domeniul executării hotărârilor judecătorești, inclusiv a hotărârilor CEDO						Ministerul Justiției, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești	1. Evaluarea impactului derulată. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat.
3.3.2. Consolidarea instituțională și funcțională a noului sistem privat de executare a hotărârilor						Ministerul Justiției, Uniunea Națională a Executorilor	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Organele de autoadministrare a executorilor

judecătorești						Judecătorești	judecătorești consolidate.
3.3.3. Îmbunătățirea sistemului de management al informației și de comunicare, prin asigurarea accesului la bazele de date						Ministerul Justiției, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești, autoritățile care gestionează bazele de date	1. Cadrul normativ pentru asigurarea accesului la bazele de date elaborat și adoptat. 2. Accesul la bazele de date asigurat.
3.3.4. Asigurarea respectării termenelor rezonabile în procesul de executare a hotărârilor judecătorești						Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești	Mecanismul de asigurare a respectării termenelor rezonabile în procesul de executare a hotărârilor judecătorești elaborat și adoptat.
3.3.5. Îmbunătățirea mecanismului de recunoaștere și executare a hotărârilor instanțelor judecătorești străine						Ministerul Justiției, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Mecanismul de recunoaștere și executare a hotărârilor instanțelor judecătorești străine îmbunătățit.

Rezultate scontate:

sistemul de executare a hotărârilor judecătorești în cauzele civile funcționează eficient;
procesul de executare a hotărârilor judecătorești, inclusiv a hotărârilor CEDO este ameliorat.

PILONUL IV. Integritatea actorilor sectorului justiției

Obiectivul specific: Promovarea și implementarea principiului toleranței zero pentru manifestările de corupție în sectorul justiției

Acțiunile menite să contribuie la consolidarea integrității actorilor din sectorul justiției prin promovarea măsurilor anticorupție și standardelor etice profesionale vor fi concentrate în următoarele direcții strategice: 4.1 Lupta eficientă cu corupția din sistemul de justiție; 4.2 Consolidarea mecanismelor de implementare a standardelor etice și de conduită anticorupție la nivelul tuturor instituțiilor din sectorul justiției; 4.3. Dezvoltarea unei culturi de intoleranță față de fenomenul corupției de către organismele de autoadministrare din diferite segmente ale justiției.

4.1. Lupta eficientă cu corupția din sistemul de justiție

Un sistem al justiției perceput de populație corupt afectează grav credibilitatea actului de justiție și alimentează neîncrederea oamenilor în integritatea persoanelor care activează în acest domeniu. În Strategia națională anticorupție pe anii 2011-2016, aprobată prin Legea nr. 154 din 22 iulie 2011 au fost invocate datele Barometrului Global al Corupției din anul 2010, care indică asupra faptului că, din perspectiva populației, pe o scară de la 1 la 5 , cele mai corupte sînt considerate a fi: organele afacerilor interne – 4,1, justiția – 3,9, partidele politice și funcționarii publici – 3,8, Parlamentul, educația și sectorul privat – 3,7.

Raportul de evaluare a constatat eventualele cauze a unei atare stări de fapt în sectorul justiției, cum ar fi: utilizarea insuficientă a sistemelor de declarare a veniturilor și proprietății; lipsa transpunerii metodelor penale și nonpenale de combatere a corupției, metodelor patrimoniale de combatere a corupției; deficiențe de cooperare între agenții și la aplicarea tehnicilor „speciale de investigare (operative)” împotriva funcționarilor preținși corupți, în special, reprezentanților puterii judiciare; nivelul redus de salarizare a unei categorii mari de funcționari publici, comparativ cu sectorul privat etc.

Pentru a asigura prevenirea și combaterea eficientă a corupției în sectorul justiției sînt necesare intervenții precise, dar și dure, care vor fi orientate spre: sporirea nivelului de salarizare a actorilor relevanți din sectorul justiției; declanșarea implementării reale și eficace a mecanismelor de verificare a declarațiilor de venituri și proprietate și a declarațiilor de interese personale ale actorilor din sectorul justiției, de control al respectării regimului juridic al incompatibilităților și conflictelor de

interese; introducerea unor noi mecanisme și categorii de răspundere pentru persoanele implicate în actele de corupție; prevederea unor noi măsuri care să prevină extinderea corupției în sectorul justiției; excluderea pe cât posibil a factorului uman din procesele administrative de gestionare a sectorului justiție și aplicarea tehnologiilor moderne; introducerea unor reglementări clare privitor la obligativitatea declarării influențelor ilegale exercitate asupra exponenților sectorului justiției; consolidarea instituțiilor responsabile de asigurarea integrității și securității interne.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
4.1.1. Ridicarea substanțială a salariilor actorilor din sectorul justiției și simplificarea criteriilor de calculare a salariilor						Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	1. Proiect de modificare a cadrului normativ în domeniul remunerării actorilor din sectorul justiției elaborat și adoptat. 2. Creșterea substanțială a salariilor actorilor din sectorul justiției.
4.1.2. Fortificarea mecanismului de verificare a declarațiilor cu privire la venituri și proprietate, declarațiilor de interese personale, controlul respectării prevederilor legale privind conflictul de interese și regimul juridic al incompatibilităților persoanelor care exercită o funcție de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și persoanelor cu funcții de conducere						Ministerul Justiției, Comisia Națională de Integritate, Ministerul Finanțelor, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor	1. Proiect de modificare a cadrului normativ cu privire la declararea veniturilor și proprietăților și declarațiilor de interese personale elaborat și adoptat. 2. Sporirea capacităților autorităților responsabile de verificarea declarațiilor cu privire la venituri și proprietate, declarațiilor de interese personale și a regimului incompatibilităților. 3. Sporirea încrederii în autoritățile responsabile de verificarea declarațiilor cu privire la venituri și proprietate și declarațiilor de interese personale.
4.1.3. Revizuirea cadrului legislativ în vederea descurajării actelor de corupție din sectorul justiției și sancționării mai severe a infracțiunilor legate de corupție, în scopul sporirii eficacității constrângerii judiciare						Ministerul Justiției, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Procuratura Generală, Curtea Supremă de Justiție, Ministerul Afacerilor Interne	1. Proiect de modificare a cadrului normativ în domeniul sancționării mai severe a actelor de corupție elaborat și adoptat și uniformizarea practicilor juridice. 2. Sondaj care atestă scăderea disponibilității publicului de a comite acte de corupție. 3. Numărul persoanelor condamnate pentru acte de corupție.

4.1.4. Reglementarea clară a comportamentului judecătorilor, procurorilor, ofițerilor de urmărire penală, avocaților și executorilor judecătorești în raport cu alte persoane, în scopul combaterii actelor de corupție și crearea unui mecanism de asigurare a comportamentului integru						Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Ministerul Afacerilor Interne, Institutul Național al Justiției, Academia de Poliție, Uniunea Avocaților, Ministerul Justiției	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Instituirea unui mecanism operațional de raportare în cadrul unității cu privire la actele de corupție. 3. Introducerea și aplicarea testului de integritate pentru judecători, procurori, angajații Ministerului Afacerilor Interne și Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției
4.1.5. Includerea posibilității de interceptare a telefoanelor de serviciu a judecătorilor, membrilor Consiliului Superior al Magistraturii și ai Consiliului Superior al Procurorilor, procurorilor, ofițerilor de urmărire penală și ai angajaților Ministerului Afacerilor Interne (Serviciul Vamal, Serviciul Grăniceri, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Departamentul Instituțiilor Penitenciare) și funcționarilor publici, cu informarea prealabilă a acestora						Ministerul Justiției, Serviciul de Informații și Securitate, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Ministerul Afacerilor Interne	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Mecanism eficient de interceptare a convorbirilor, cu informarea prealabilă a actorilor relevanți instituit. 3. Informarea societății despre instituirea acestui mecanism.
4.1.6. Implementarea mecanismului de verificare la detectorul comportamentului simulat a candidaților la funcția de judecător, procuror și ofițer de urmărire penală						Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Justiției, Serviciul Vamal	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Mecanismul de verificare la detectorul comportamentului simulat a candidaților la funcția de judecător, procuror sau ofițer de urmărire penală instituit.

4.1.7. Îmbunătățirea capacităților unităților responsabile de asigurarea securității interne						Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Justiției	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Angajații unităților responsabile de asigurarea securității interne instruiți. 3. Informarea societății despre unitățile responsabile de asigurarea securității interne.

Rezultate scontate:

un sector al justiției care nu tolerează și descurajează actele de corupție;
un mecanism eficient de prevenire și combatere a corupției în sectorul justiției;
predispunerea publicului de a comite acte de corupție descurajată și diminuată.

4.2. Consolidarea mecanismelor de implementare a standardelor etice și de conduită anticorupție la nivelul tuturor instituțiilor din sectorul justiției

Existența unor standarde etice și de conduită reprezintă o condiție indispensabilă a procesului de prevenire a corupției. Marea parte a actorilor din sectorul justiției au elaborat standarde etice pentru profesiunile pe care le exercită. Deși unele din seturile de standarde etice sînt în vigoare de mai mulți ani, acceptarea și aplicarea practică a acestora nu pare a fi atît de răspîndită, inclusiv acestea nu sînt cunoscute și respectate de către cei cărora li se adresează. Deficiențe considerabile sînt atestate și la capitolul monitorizării de către organele de autoadministrare a modului de respectare a exigențelor de ordin etic și de conduită anticorupție de către exponenții sectorului justiției; privitor la responsabilizarea actorilor din sector pentru încălcarea standardelor; privind implicarea insuficientă a societății civile în procesul de monitorizare a comportamentului etic al actorilor sectorului justiției etc.

În Raportul de evaluare a fost menționat că lipsa clarității și previzibilității exigențelor prevăzute de codurile de conduită profesională și etică în cadrul sectorului justiției și altor organe publice reprezintă una din cauzele răspîndirii corupției în acest sector.

În vederea consolidării și extinderii aplicării standardelor etice și de conduită anticorupție în cadrul sectorului de justiție se impun un șir de intervenții specifice care vor fi focusate pe: acțiuni de promovare și conștientizare de către actorii sectorului justiției a normelor de etică profesională; elaborarea și uniformizarea standardelor etice pentru toți actorii sectorului justiției; sporirea capacităților organelor responsabile de respectarea eticii profesionale și organelor de autoadministrare a profesiilor; implicarea mai largă a societății în procesul de supraveghere a respectării normelor deontologice.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
4.2.1. Uniformizarea și detalierea standardelor etice pentru toți actorii sectorului justiției						Ministerul Justiției, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Cancelaria de Stat, uniunile profesiilor conexe sectorului justiției	Îmbunătățirea și uniformizarea prevederilor codurilor de etică.
4.2.2. Instruirea periodică a actorilor din sectorul justiției în domeniul eticii profesionale						Institutul Național al Justiției, Academia „Ștefan cel Mare”	1. Cursuri organizate și desfășurate. 2. Actorii din sectorul justiției instruiți în domeniul eticii profesionale.
4.2.3. Îmbunătățirea mecanismelor și sporirea capacităților organelor responsabile de respectarea eticii profesionale						Ministerul Justiției, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor,	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Numărul și rezultatele procedurilor disciplinare.

						Ministerul Afacerilor Interne, uniunile profesiilor conexe sectorului justiției	
4.2.4. Campanii de sensibilizare a opiniei publice cu privire la etica profesională a actorilor din sectorul justiției						Ministerul Justiției, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procuraturii, Ministerul Afacerilor Interne, uniunile profesiilor conexe sectorului justiției, instituțiile publice, mass-media	Numărul campaniilor de sensibilizare desfășurate
4.2.5. Implicarea societății în procesul de supraveghere a respectării eticii profesionale a actorilor din sectorul justiției						Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală, Curtea Supremă de Justiție, Ministerul Afacerilor Interne, uniunile profesiilor conexe sectorului justiției	1. Mecanisme de implicare a membrilor societății civile în procesul de supraveghere a eticii profesionale a actorilor din sectorul justiției elaborate și implementate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat.

Rezultate scontate:

un sector al justiției cu reglementări uniforme și clare în domeniul standardelor etice;
mecanisme eficiente de asigurare a respectării eticii profesionale;
o societate bine informată despre etica profesională a actorilor din sectorul justiției;
profesionalism sporit al angajaților organelor responsabile de respectarea eticii profesionale;
societatea civilă implicată în procesul de supraveghere a respectării eticii profesionale.

4.3. Dezvoltarea unei culturi de intoleranță față de fenomenul corupției de către instituțiile de autoadministrare din diferite segmente ale justiției

Spiritul de intoleranță față de orice manifestări a corupției urmează a fi inoculat nu doar întregii societăți, dar cu precădere pe interiorul sectorului de justiție. Atât timp cât manifestările corupției par a fi acceptate ca un element de normalitate chiar de către actorii din sectorul justiției, evoluția fenomenului capătă conotații mult mai alarmante și erodează însăși esența statului de drept. Gradul înalt de răspândire a acestui flagel în sectorul justiției este constatat în numeroase rapoarte de evaluare realizate de către instituțiile naționale și internaționale. Faptul că justiția în Republica Moldova este grav afectată de corupție a fost recunoscut și prin Declarația Parlamentului Republicii Moldova cu privire la starea justiției în Republica Moldova și la acțiunile necesare îmbunătățirii situației în domeniul justiției (Hotărârea Parlamentului nr.53-XVIII din 30 octombrie 2009).

Raportul de evaluare a invocat printre cauzele principale de răspândire a corupției în sectorul justiției următoarele: exercitarea insuficientă și ineficientă a rolului de reglementare și control de către Consiliul Superior al Magistraturii; incapacitatea totală a componentelor de investigare și judiciare ale cadrului anticorupție, care rezultă în efecte insuficient de descurajante; lipsa abilităților, competențelor, instruirii, metodologiei și abilităților de liderism.

În scopul ameliorării stării de fapt alarmante în acest domeniu se impune necesitatea unor intervenții specifice pe dimensiunile: diseminarea unor bune practici pentru consolidarea integrității actorilor din sectorul justiției; dezvoltarea componentelor de instruire în vederea descurajării actorilor din sectorul justiției de a se implica în acte de corupție; introducerea la nivel legislativ și practic a unor măsuri netradiționale pentru promovarea intoleranței față de fenomenul corupției; asigurarea unui grad de deschidere mai larg a sectorului justiției față de societate, inclusiv prin diseminarea informațiilor privitor la cauzele și persoanele pedepsite pentru implicarea în acte de corupție.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
4.3.1. Desfășurarea instruirii periodice pentru actorii din sectorul justiției în domeniul combaterii corupției						Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Institutul Național al Justiției, Academia „Ștefan cel Mare”	1. Curricula elaborată. 2. Instruiri desfășurate și numărul actorilor instruiți.
4.3.2. Încurajarea testării benevole periodice la detectorul comportamentului simulat (în special de către factorii de decizie din sistemul justiției)						Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției	1. Măsuri de încurajare a testării benevole periodice la detectorul comportamentului simulat elaborate și aplicate. 2. Numărul de testări benevole desfășurate.
4.3.3. Acordarea unui punctaj suplimentar pentru judecători și procurori la promovarea în funcție și evaluarea periodică a acestora în cazul testării benevole la detectorul comportamentului simulat						Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Superior al Procurorilor	Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat.
4.3.4. Fortificarea regimului avertizorilor de integritate (din interiorul și exteriorul sistemului)						Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea Supremă de Justiție, Consiliul Superior al Procurorilor, Procuratura Generală, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției,	1.Studiu elaborat și recomandări formulate. 2.Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Mecanismul de funcționare a regimului avertizorilor de integritate creat și implementat.

						Ministerul Afacerilor Interne	
4.3.5. Publicarea și mediatizarea hotărârilor judecătorești privind condamnarea actorilor din sectorul justiție pentru acte de corupție						Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Justiției	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Site creat și funcțional. 3. Hotărâri judecătorești privind condamnarea actorilor din sectorul justiție pentru acte de corupție publicate și mediatizate.

Rezultate scontate:

nivelul crescut al intoleranței față de fenomenul corupției din sectorul justiției;

regimul avertizorilor de integritate instituit și funcțional;

accesul publicului la hotărârile judecătorești privind condamnarea actorilor din sectorul justiției pentru acte de corupție asigurat.

PILONUL V. Rolul justiției în dezvoltarea economică

Obiectiv specific: Determinarea și implementarea măsurilor prin intermediul cărora sectorul justiției va contribui la crearea unui mediu favorabil pentru dezvoltarea durabilă a economiei Republicii Moldova

Creșterea economică este condiționată de resursele potențiale existente și de modul cum acestea sînt utilizate. În acest sens nu ar fi oportun să se facă trimitere doar la factorii direcți de creștere economică, dar și la cei indirecti care în aceeași măsură pot influența creșterea economică, printre care unul din acești factori este și eficiența sistemului judiciar . Pentru atingerea acestui obiectiv au fost determinate cîteva direcții strategice prin prisma cărora vor putea fi atinse rezultatele scontate: 5.1. Consolidarea sistemului de soluționare alternativă a disputelor; 5.2. Îmbunătățirea procedurii de insolabilitate; 5.3. Modernizarea sistemului de evidență și acces la informația privind înregistrarea agenților economici.

5.1. Consolidarea sistemului de soluționare alternativă a disputelor

Agenții economici, în particular, precum și justițiabilii, în general, au acces limitat la modalitățile de soluționare alternativă a disputelor, astfel încît să le permită evitarea consumării timpului și costurilor în cadrul unor procese de judecată. În cazul Republicii Moldova, toate litigiile economice au fost concentrate în două instanțe specializate (judecătoria economică de circumscripție și Curtea de Apel Economică), iar cele de ordin civil între persoanele fizice, chiar dacă au caracter comercial, sînt concentrate în instanțele de drept comun. Această stare a lucrurilor afectează considerabil activitatea micilor întreprinzători, care nu-și pot permite suportarea unor cheltuieli considerabile în cazul desfășurării unui proces de judecată, care într-o eventualitate poate crea o stare de insolabilitate. Potențialul metodelor alternative de a produce beneficii economice prin soluționarea litigiilor la costuri mai mici, în comparație cu costurile aferente proceselor judiciare, precum și multiplele beneficii de ordin social sînt invocate drept avantaje care ar trebui să justifice adoptarea unor politici favorabile metodelor alternative, în general, și medierii, în particular. Practica medierii în Republica Moldova este una modestă, în aceeași măsură modeste fiind și studiile empirice privind eficiența economică a acesteia pentru justiție și cetățeni. La etapa actuală este disponibil doar un studiu efectuat de către Institutul de Reforme Penale, care tratează aspectul costurilor și beneficiilor medierii penale (Raport 2010 IRP – Medierea penală în Republica Moldova). În baza acestuia s-a constatat că, în afara economisirii resurselor financiare, folosirea mijloacelor alternative de soluționare a disputelor implică în sine și o reducere considerabilă a timpului necesar pentru soluționarea unui litigiu, ceea ce iarăși reiterează ideea economisirii unor resurse financiare. Durata medie a soluționării dosarelor este de 537 zile,

ceea ce constituie cu 20% mai mult, decât în cazul folosirii medierii ca și metodă alternativă. Reducerea costurilor de judecată nu este un avantaj ce poate fi atribuit doar justițiabililor, dar și întregului sistem judecătoresc.

Odată cu promovarea beneficiilor utilizării mecanismelor alternative de soluționare a disputelor va fi posibilă desconcentrarea soluționării litigiilor doar în instanțele de judecată, raționalizând în acest sens costurile administrative (salarii, numărul personalului auxiliar, materialele logistice etc.). În această ordine de idei, Strategia propune ca medierea să devină o alternativă eficientă și atractivă pentru justițiabili, iar pentru aceasta ar trebui să fie însoțită adițional de un mecanism fezabil de recunoaștere și executare a hotărârilor instanțelor de arbitraj străine.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
5.1.1. Preluarea examinării cauzelor economice de către instanțele de drept comun, inclusiv prin asigurarea specializării judecătorilor pe aceste categorii de cauze						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, instanțele judecătorești, Institutul Național al Justiției	1. Competențele instanțelor judecătorești economice preluate de către instanțele de drept comun. 2. Curricula pentru instruirea în domeniul examinării cauzelor economice (comerciale) elaborată. 3. Judecătorii instanțelor de drept comun instruiți.
5.1.2. Elaborarea principiilor directoare de utilizare a mecanismelor alternative de soluționare a disputelor (penale, civile, comerciale) și dezvoltarea instituțiilor arbitrajului și medierii în calitate de mijloace alternative de soluționare a litigiilor						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul de Mediere, Camera de Comerț și Industrie, Uniunea Avocaților, Institutul Național al Justiției	1.Principii directoare de utilizare a mecanismelor alternative a disputelor elaborate. 2.Studiu elaborat și recomandări formulate referitoare la dezvoltarea instituțiilor arbitrajului și medierii. 3.Proiect de modificare a cadrului normativ referitor la instituțiile arbitrajului și medierii elaborat și adoptat. 4.Curricula pentru instruirea judecătorilor, avocaților, mediatorilor și arbitrilor elaborată și implementată.
5.1.3. Promovarea beneficiilor utilizării mecanismelor alternative de soluționare a disputelor în societate, mediul de afaceri, comunitatea juridică, mediul academic și sistemul judecătoresc și						Consiliul de Mediere, Camera de Comerț și Industrie, Institutul Național al Justiției, Ministerul Justiției,	1. Campanii de informare a publicului în vederea promovării beneficiilor utilizării mecanismelor alternative de soluționare a disputelor desfășurate. 2. Campanii de informare a actorilor sectorului de justiție desfășurate. 3. Materialele promoționale referitoare la

derularea unor campanii de informare și diseminare a informațiilor despre mecanismele alternative						Uniunea Avocaților	mecanismele alternative de soluționare a disputelor elaborate și distribuite. 4. Evenimente publice de mediatizare desfășurate.
5.1.4. Instituirea /îmbunătățirea mecanismelor de executare și recunoaștere a hotărîrilor arbitrale străine						Ministerul Justiției, instanțele judecătorești	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Mecanisme de executare și recunoaștere a hotărîrilor arbitrale străine promovate și îmbunătățite.

Rezultate scontate:

sistemul de soluționare alternativă a disputelor consolidat;

publicul și actorii sectorului de justiție informați referitor la beneficiile utilizării mecanismelor alternative de soluționare a disputelor;

numărul utilizatorilor serviciilor de arbitraj și mediere majorat;

instanțele economice lichidate.

5.2. Îmbunătățirea procedurii de insolvabilitate

Guvernul, conform Memorandumului suplimentar cu privire la politicile economice și financiare încheiate cu Fondul Monetar Internațional, și-a asumat sarcina de a moderniza procedura de insolvabilitate și de dizolvare a întreprinderilor și organizațiilor, fapt ce impune și reformarea sistemului de organizare a activității administratorilor. Odată cu pronunțarea hotărîrii de intentare a procesului de insolvabilitate, debitorul pierde dreptul de folosință, dispoziție și de administrare asupra propriului patrimoniu, acesta trecînd în administrarea administratorului insolvabilității în conformitate cu procedurile reglementate în acest sens. În acest context, este necesar de a fi menționată importanța acestui actor în derularea procedurii de insolvabilitate. Or, exact administratorul insolvabilității ar trebui să dispună de o bună pregătire profesională, iar în acest sens să existe o reglementare strictă a modului de organizare a activității acestuia.

Cadrul legal existent la moment (Legea insolvabilității nr. 632-XV din 14 noiembrie 2001) nu reglementează într-un format comprehensiv modalitatea de exercitare a profesiei de administrator în procedura de insolvabilitate sau exercitarea altor activități de administrare fiduciară, în afara procedurilor de insolvabilitate, sau reglementări în ceea ce ține de admiterea în profesie și răspunderea acestora.

Prin urmare, se impune adoptarea unui cadru legal care va reglementa activitatea profesională a administratorilor în vederea asigurării celerității procedurii și desfășurării adecvate a activității de administrare nu numai a procesului de insolabilitate, dar și de dizolvare a întreprinderilor și organizațiilor. Abordarea acestor probleme prin prisma îmbunătățirii procedurii de insolabilitate contribuie direct la crearea unui mediu favorabil pentru dezvoltarea durabilă a economiei Republicii Moldova. Existența unei proceduri de insolabilitate bine reglementată și a unui sistem eficient de administrare a patrimoniului debitorului va constitui un factor ce va spori atractivitatea din perspectiva investițiilor străine.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
5.2.1. Crearea cadrului normativ necesar pentru organizarea și funcționarea eficientă a administratorilor procedurii de insolabilitate						Ministerul Economiei, Ministerul Justiției	Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat.
5.2.2. Consolidarea statutului administratorilor procedurii de insolabilitate în vederea asigurării stabilității profesiei, creșterea integrității și profesionalismului acestora						Ministerul Economiei, Ministerul Justiției, Institutul Național al Justiției	1.Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2.Instruirea inițială și continuă a administratorilor procedurii de insolabilitate desfășurată.

Rezultate scontate:

administrarea procedurii de insolabilitate mai eficientă și transparentă;

statutul administratorilor procedurii de insolabilitate consolidat;

cadrul normativ referitor la organizarea și funcționarea administratorilor procedurii de insolabilitate îmbunătățit.

5.3. Modernizarea sistemului de evidență și acces la informația privind înregistrarea agenților economici

Odată cu dezvoltarea societății informaționale, introducerea tehnologiilor informațiilor și a comunicațiilor ridică noi provocări pentru administrația publică, dar în același timp oferă posibilități generoase pentru o activitate mai eficientă și mai aproape de cetățean. Apariția noilor tehnologii a favorizat stocarea acestor informații în diferite baze de date, precum și oferirea

cetățeanului liberul acces la acestea, ceea ce conduce inevitabil la eficientizarea activităților statului, a transparenței instituțiilor publice vis-a-vis de proiectele și activitățile acestora, precum și facilitează oferirea serviciilor publice în termeni reduși. Autoritățile întreprind măsuri în direcția guvernării electronice, iar pînă la acest moment cetățenii au acces la diferite baze de date sau pot solicita careva servicii publice în regim on-line: registrul bunurilor imobile, registrul organizațiilor comerciale, registrul organizațiilor necomerciale, registrul de stat al populației etc. Or, ar fi incorect să constatăm că acest fapt nu constituie un progres important în procesul implementării tehnologiilor informaționale în serviciul cetățeanului.

Ceea ce își propun aceste direcții strategice este să asigure o bună funcționare ale acestor baze de date. O asemenea funcționare ar putea fi asigurată prin crearea unor noi mecanisme de sistematizare și interdependență a informațiilor, creînd în ultimă instanță motoare de căutare cu rezultate informaționale complete și accesibile cetățenilor și instituțiilor, inclusiv altor actori relevanți din sectorul justiției. În acest sens, ar fi oportună crearea unor conexiuni informaționale ale acestor baze de date cu bazele de date ale instanțelor de judecată pentru a asigura: raționalizarea costurilor și timpului de către participanții la proces și de către instanțele de judecată, inclusiv a celerității soluționării litigiilor. O altă problemă care poate fi evitată prin intermediul modernizării acestor sisteme informaționale, ar fi reducerea factorului uman în furnizarea serviciilor publice prin tehnologizarea unor servicii, care uneori este privit ca o cauză a corupției în sectorul public.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
5.3.1. Modernizarea sistemului de evidență electronică a agenților economici						Ministerul Justiției, Centrul de Guvernare Electronică, Ministerul Economiei	1. Studiu efectuat și recomandări formulate. 2. Sistemul de evidență electronică a agenților economici modernizat.
5.3.2. Crearea unui registru electronic unic de înregistrare a agenților economici și organizațiilor necomerciale						Ministerul Justiției, Centrul de Guvernare Electronică Ministerul Economiei	1.Studiu realizat și recomandări formulate. 2.Registru electronic unic creat și implementat.
5.3.3. Asigurarea accesului liber la informația din registrele electronice de înregistrare a agenților economici și prestarea de e-servicii de către deținătorii registrelor						Ministerul Justiției, Centrul De Guvernare Electronică, Ministerul Economiei	Sistemul de acces la informația din registrele electronice de înregistrare a agenților economici modificat.

Rezultate scontate:

accesul liber la informația din registrele electronice de înregistrare a agenților economici asigurat;
administrarea procedurii de insolvabilitate mai eficientă și transparentă;
sistemul de acces la informațiile privind agenții economici modernizat.

PILONUL VI. Respectarea drepturilor omului în sectorul justiției

Obiectivul specific: Asigurarea respectării efective a drepturilor omului în practicile și politicile juridice

Acțiunile îndreptate spre asigurarea respectării efective a drepturilor omului în practicile și politicile juridice se vor axa pe cinci direcții strategice: 6.1. Consolidarea rolului Curții Constituționale; 6.2. Consolidarea capacităților Centrului pentru Drepturile Omului și instituției avocatului parlamentar; 6.3. Consolidarea sistemului de justiție pentru copii; 6.4. Respectarea standardelor internaționale din domeniul drepturilor omului în privința tuturor persoanelor private de libertate. Eradicarea torturii și relelor tratamente; 6.5. Consolidarea sistemului de probațiune și a sistemului penitenciar.

6.1. Consolidarea rolului Curții Constituționale

Drepturile și libertățile fundamentale ale omului sînt consacrate în Constituția Republicii Moldova. Statul este obligat nu doar să respecte aceste drepturi și libertăți, dar și să edifice un mecanism funcțional și eficient pentru protecția lor față de orice încălcări sau ingerințe, chiar dacă acestea ar putea emana din partea statului. Eficiența funcționării Curții Constituționale depinde nu doar de atribuțiile conferite prin Constituție, dar și de procesul numirii judecătorilor, structura organizațională, procedura de examinare a sesizărilor și adoptarea deciziilor, cercul subiecților cu drept de sesizare a Curții Constituționale, resursele analitice, asigurarea materială și financiară a Curții.

Raportul de evaluare a punctat un șir de probleme de bază, legate de eficiența funcționării Curții Constituționale și anume: conform prevederilor legale, numai 11 subiecți dispun de dreptul de a sesiza Curtea Constituțională, iar sarcina acestei instituții este doar de a se pronunța asupra constituționalității legislației; cetățeanul nu are *locus standi* de a sesiza Curtea Constituțională, și instituția, prin urmare, nu participă la administrarea justiției; Curtea Constituțională este compusă din 6 judecători, iar pentru declararea unei legi ca fiind neconstituțională este necesară o majoritate de 4 voturi contra 2; relevanța Curții Constituționale se diminuează, ținînd cont de numărul redus de cauze examinate de instanță.

Intervențiile specifice stabilite pentru consolidarea rolului Curții Constituționale vor viza revizuirea componenței Curții Constituționale, criteriilor și procedurii de selectare a judecătorilor; optimizarea numărului de judecători și a duratei mandatului acestora, în scopul asigurării independenței și competenței înalte a judecătorilor; lărgirea cercului de subiecți cu drept de sesizare a Curții Constituționale, astfel încît să fie asigurată accesibilitatea de a solicita verificarea constituționalității actelor normative de

către persoanele, drepturile și libertățile constituționale ale cărora au fost încălcate, precum și optimizarea structurii organizaționale interne și consolidarea resurselor umane, necesare pentru asigurarea calității înalte a actelor supuse examinării.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
6.1.1. Revizuirea componenței și criteriilor de selectare a judecătorilor la Curtea Constituțională						Ministerul Justiției, Curtea Constituțională	1. Criterii de selectare a judecătorilor Curții Constituționale stabilite. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat.
6.1.2. Revizuirea procedurilor de examinare a sesizărilor de către Curtea Constituțională						Ministerul Justiției, Curtea Constituțională	1. Studiu efectuat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat.
6.1.3. Revizuirea spectrului de subiecți cu drept de sesizare a Curții Constituționale și a procedurii de examinare a contestațiilor						Ministerul Justiției, Curtea Constituțională	1. Studiu efectuat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat.
6.1.4. Consolidarea capacităților profesionale ale colaboratorilor Curții Constituționale, necesare pentru asigurarea calității înalte a actelor supuse examinării.						Institutul Național al Justiției, Curtea Constituțională	1. Curricula de instruire elaborată. 2. Personalul instruit.

Rezultate scontate:

rolul Curții Constituționale consolidat;
cercul subiecților cu drept de sesizare lărgit;
capacitățile personalului Curții Constituționale sporite.

6.2. Consolidarea capacității Centrului pentru Drepturile Omului și instituției avocatului parlamentar

În vederea instituirii unui mecanism nejudiciar de apărare a drepturilor omului în Republica Moldova, în anul 1998 în temeiul Legii nr. 1349-XIII din 17 octombrie 1997 cu privire la avocații parlamentari, a fost creată potrivit principiilor privind Statutul instituțiilor naționale pentru promovarea și protejarea drepturilor omului (principiile de la Paris), instituția națională independentă pentru promovarea și protecția drepturilor – Centrul pentru Drepturile Omului.

În virtutea depunerii unor eforturi semnificative de către instituție în vederea realizării atribuțiilor legale, în raportul de evaluare s-a precizat că în prezent instituția Centrului pentru Drepturile Omului, precum și a avocatului parlamentar suferă de un grad ridicat de ineficiență. Pe de o parte, aceasta se datorează finanțării insuficiente a instituției, ceea ce subminează capacitatea Centrului pentru Drepturile Omului de a angaja personal, de a face uz de spații dotate și de a desfășura activități destinate îndeplinirii mandatului său, pe de altă parte, nivelului scăzut al capacităților la nivel individual și instituțional.

În scopul consolidării capacității Centrului pentru Drepturile Omului și instituției avocatului parlamentar este necesară concentrarea eforturilor spre: încurajarea finanțării corespunzătoare a instituției avocatului parlamentar, care ar presupune echiparea instituției cu resurse adecvate pentru a asigura realizarea treptată și progresivă a operațiunilor de îmbunătățire a organizației, reformarea instituțională a Centrului, sporirea rolului avocatului parlamentar în calitate de mecanism de prevenire și protecție a încălcării drepturilor omului și susținerea funcției de cercetare și analiză a Centrului pentru Drepturile Omului și avocatului parlamentar.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
6.2.1. Reformarea instituțională a Centrului pentru Drepturile Omului și instituției avocatului parlamentar, inclusiv a modalității de numire și evaluare a performanțelor acestuia						Ministerul Justiției, Centrul pentru Drepturile Omului	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Cadrul instituțional al Centrului pentru Drepturilor Omului modificat. 3. Criterii de evaluare a performanțelor elaborate și implementate.
6.2.2. Evaluarea necesităților reale pentru finanțarea corespunzătoare a instituției avocatului parlamentar						Centrul pentru Drepturile Omului, Ministerul Finanțelor	1. Analiză efectuată și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Mecanism adecvat de finanțare a instituției creat.

6.2.3. Consolidarea abilităților și competențelor de management, investigare, cercetare și analiză a colaboratorilor Centrului pentru Drepturile Omului și instituției avocatului parlamentar						Centrul pentru Drepturile Omului	1. Mecanism de comunicare cu alte instituții creat. 2. Instruirea personalului realizată.
6.2.4. Consolidarea capacităților avocatului parlamentar de protecție și promovare a drepturilor copilului						Centrul pentru Drepturile Omului	Capacitățile avocatului parlamentar consolidate și ajustate standardelor în domeniul protecției drepturilor copilului.

Rezultate scontate:

rolul și capacitățile instituției avocatului parlamentar consolidate;
mecanism de finanțare independentă a instituției creat și resurse financiare corespunzătoare necesităților reale ale instituției asigurate.

6.3. Consolidarea sistemului de justiție pentru copii

Justiția pentru copii continuă să rămână o prioritate pentru Republica Moldova, dat fiind faptul că eforturile întreprinse până acum în sensul consolidării sistemului justiției pentru minori au fost insuficiente, deoarece până la momentul actual în Republica Moldova nu există un sistem de justiție pentru copii prietenos care să corespundă necesităților copiilor; drepturile copiilor victime și martori ai infracțiunilor în procesul penal nu sînt bine protejate, practicile de implementare a măsurilor extrajudiciare de soluționare a cauzelor cu implicarea copiilor nu sînt dezvoltate, sistemul de probațiune juvenilă nu asigură servicii eficiente pentru copii, condițiile de detenție ale copiilor nu sînt adaptate la necesitățile acestora, sistemul de colectare și analiză a datelor cu privire la copii în contact cu sistemul de justiție nu asigură monitorizarea și evaluarea situației copiilor și protecția drepturilor acestora, conexiunea dintre sectorul justiției și serviciile sociale din comunitate pentru copii este slab dezvoltată, iar asistența și reabilitarea în comunitate a copiilor care au încălcat legea sau sînt victime ale abuzului este insuficientă, la fel nu există instituții specializate: complete specializate de judecători, procurori sau avocați care ar fi specializați în cauzele care implică copiii.

Astfel, se propune întreprinderea acțiunilor în vederea asigurării specializării sistemului de justiției pentru copii, consolidării instrumentelor de protecție a copiilor victime sau martori ale infracțiunilor în procesul penal, asigurării drepturilor copiilor aflați în detenție.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare și impact
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
6.3.1. Asigurarea specializării sistemului de justiție pentru copii						Consiliul Superior al Magistraturii, Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Consiliul de Mediere, Institutul Național al Justiției, Ministerul Educației, Ministerul Finanțelor, Consiliul Național pentru Protecția Drepturilor Copilului	1. Specializarea în cauzele cu implicarea copiilor martori, victime și în conflict cu legea judecătorilor, procurorilor, avocaților, consilierilor de probațiune, inspectorilor pentru minori, ofițerilor de urmărire penală, personalului instituțiilor unde se dețin copii, mediatorilor asigurată. 2. Curricula de instruire elaborată și cursuri de instruire desfășurate. 3. Spații destinate audierii copiilor în cadrul instanțelor de judecată, procuraturilor, comisariatelor/secțiilor de poliție și birourilor de probațiune alocate și amenajate. 4. Cadrul legal și procedurile privind copiii sub vârsta răspunderii penale elaborate, adoptate și implementate.
6.3.2. Consolidarea instrumentelor de protecție a copiilor victime sau martori ale infracțiunilor în procesul penal						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei,	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Metodologie privind examinarea cauzelor cu implicarea copiilor victime și suportul / asistența acestora în cadrul procesului penal elaborată și implementată. 3. Asistența juridică garantată de stat, serviciile de suport și consiliere din partea psihologului și pedagogului în procesul penal asigurată copiilor victime sau martori. 4. Expertizele în cazurile cu privire la copii adaptate necesităților copiilor victime sau martori.

						Ministerul Sănătății, Consiliul Național pentru Protecția Drepturilor Copilului, Ministerul Afacerilor Interne	
6.3.3. Consolidarea sistemului de probațiune juvenilă						Ministerul Justiției, Institutul Național al Justiției, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Finanțelor	1. Sistemul de management de caz de către consilierii de probațiune consolidat, referirea beneficiarilor la servicii specializate în comunitate funcțională. 2. Programe probaționale psihosociale pentru copii elaborate și implementate. 3. Îmbunătățirea sistemului de recrutare, instruire inițială și continuă și de monitorizare a performanței consilierilor de probațiune juvenilă elaborate și implementate. 4. Resursele financiare acordate corespunzător necesităților reale ale sistemului de probațiune.
6.3.4. Asigurarea respectării drepturilor copiilor aflați în detenție						Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Mecanismul de plângeri a copiilor în detenție revizuit și îmbunătățit conform standardelor internaționale în domeniul drepturilor copiilor. 3. Sistemul de monitorizare a duratei detenției preventive a copiilor în conflict cu legea creat și funcțional. 4. Programe de reabilitare a copiilor în detenție pentru diminuarea recidivei elaborate.
6.3.5. Consolidarea sistemului de colectare și analiză a datelor cu privire la copiii în contact cu sistemul de justiție						Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Biroul Național de Statistică	1. Procesul de colectare și analiză a datelor statistice privind copiii în conflict cu legea modificat în conformitate cu Sistemul indicatorilor internaționali de justiție juvenilă. 2. Datele privind justiția juvenilă publicate anual.

Rezultate scontate:

sistemul de justiție este prietenos copilului și garantează respectarea și implementarea eficientă a drepturilor copiilor în contact cu sistemul de justiție;

actorii din sectorul justiției care lucrează cu și pentru copii beneficiază de instruire interdisciplinară legată de drepturile și necesitățile copiilor din diverse grupuri de vîrstă;

situația juridică, socială, emoțională, fizică și cognitivă a copilului în contact cu sistemul de justiție este abordată multidisciplinar;

copiii victime și martori ale infracțiunilor se bucură de cele mai bune condiții de protecție a drepturilor lor în cadrul procesului penal.

6.4. Respectarea drepturilor omului în privința persoanelor private de libertate. Eradicarea torturii și relelor tratamente

Dreptul la libertatea și siguranța persoanei se numără printre valorile supreme ale unui stat modern și democratic, care este reglementat de mai multe acte internaționale și naționale fundamentale. În pofida garanțiilor incluse în legislația națională, precum și eforturilor întreprinse în vederea prevenirii încălcării acestui drept, practica demonstrează că mai există cazuri cînd acest drept este afectat. Republica Moldova continuă să se confrunte cu fenomene sociale negative interconexe, cum ar fi tortura, alte pedepse ori tratamente crude, inumane sau degradante, fapt demonstrat de numărul îngrijorător de mare al cererilor depuse de către cetățenii Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului și hotărârile favorabile ale Curții, în special în privința încălcării dreptului la libertate și siguranță.

Această situație, conform Raportului de evaluare, se datorează în principal existenței cadrului normativ contradictoriu și inefficient; existenței sistemului depășit al indicatorilor de performanță aplicat de organele de urmărire penală; capacității limitate a autorităților responsabile în examinarea plîngerilor privind aplicarea torturii sau relelor tratamente: lipsei abilităților, competențelor și instruirii adecvate la nivel instituțional și individual în cadrul organelor de urmărire penală.

Astfel, luînd în calcul faptul că nu este suficient să se recunoască problema existenței încălcărilor dreptului la libertate și siguranță națională, se consideră necesară întreprinderea unor acțiuni în vederea creării unui sistem standardizat de evidență a înregistrărilor cu privire la cazurile de arest și detenție; eficientizării modului de aplicare a măsurilor procesuale de constrîngere

și privative de libertate; creării condițiilor adecvate de detenție și creării unui mecanism de reabilitare a victimelor torturii și tratamentului inuman sau degradant.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
6.4.1. Eficientizarea modului de aplicare a măsurilor procesuale de constrângere și măsurilor preventive în sensul asigurării eficiente a respectării dreptului la libertate și siguranță fizică						Ministerul Justiției, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Curtea Supremă de Justiție, Centrul pentru Drepturile Omului	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Mecanism eficient de monitorizare a instituțiilor care aplică măsuri procesuale de constrângere și măsuri preventive creat.
6.4.2. Dezvoltarea bazei tehnico – materiale și a infrastructurii în conformitate cu standardele europene în toate locurile privative de libertate						Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Ministerul Sănătății, Ministerul Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației	1. Volumul resurselor financiare majorat. 2. Noi edificii construite și cele vechi renovate. 3. Mijloace tehnice moderne pentru asigurarea prevenirii torturii implementate.
6.4.3. Consolidarea capacităților reprezentanților instituțiilor responsabile de privarea de libertate (poliția, sistemul penitenciar, Centrul pentru Combaterea Crimelor						Centrul pentru Drepturile Omului, Mecanismul Național pentru prevenirea torturii	1. Monitorizarea continuă a locurilor de detenție efectuată. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Unități interne de monitorizare a respectării

Economice și Corupției, instituțiile psihiatrice, internatele psihoneurologice și azilurile), de prevenire și combatere a torturii și relexor tratamente						drepturilor omului, subordonate direct conducerii instituțiilor create. 4. Controale inopinate la locurile de detenție efectuate. 5. Mecanismul național de prevenire a torturii consolidat. 6. Personalul din cadrul mecanismului național de prevenire a torturii instruit.
6.4.4. Crearea unui sistem standardizat și protejat împotriva manipulărilor de evidență și înregistrare cu privire la reținere, arest și detenție.					Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Ministerul Justiției	1. Sistem nou de evidență și înregistrare elaborat și implementat; 2. Personalul responsabil de evidență și înregistrare cu privire la reținere, arest și detenție instruit; 3. Sistem de control și monitorizare a procesului de evidență și înregistrare elaborat și aplicat.
6.4.5. Combaterea eficientă a faptelor de tortură și relexor tratamente					Procuratura Generală, Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Centrul pentru Drepturile Omului, Mecanismul Național pentru prevenirea torturii, Ministerul Justiției	1. Cadrul normativ relevant uniformizat. 2. Pedepse penale pentru acte de tortură modificate. 3. Mecanism de documentare a actelor de maltratare îmbunătățit. 4. Implicarea sporită a victimelor în procesul de examinare a cazurilor de maltratare. 5. Instruire privind modul de investigare a cazurilor de maltratare desfășurată. 6. Campanii de informare privind interdicția absolută a torturii desfășurate.
6.4.6. Crearea mecanismelor eficiente de reabilitare a victimelor torturii și relexor tratamente					Ministerul Finanțelor, Mecanismul Național pentru Prevenirea Torturii, Ministerul Sănătății, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Justiției	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Fond pentru reabilitarea victimelor creat și resursele necesare alocate. 3. Numărul persoanelor care au beneficiat de serviciile de reabilitare.

Rezultate scontate:

cultura de zero toleranță față de faptele de maltratare împărtășită, recunoscută și promovată;
un mecanism de aplicare a măsurilor procesuale de constrângere și măsurilor preventive îmbunătățit;
locurile de detenție preventivă și alte locuri de detenție, conforme standardelor internaționale.

6.5. Consolidarea sistemului de probațiune și a sistemului penitenciar

Sistemul de probațiune din Republica Moldova a fost creat în 2007 odată cu crearea Oficiului Central de Probațiune, însă nici până astăzi nu avem un sistem consolidat și eficient. Lipsa eficienței sistemului de probațiune este determinată de mai mulți factori, cum ar fi: lipsa capacităților consilierilor de probațiune și a Oficiului Central de Probațiune, inclusiv a abilităților, competențelor și instruirii; ineficiența mecanismului de instruire continuă; societatea neimplicată în măsura necesară în activitatea de probațiune; autonomia instituțională formală; lipsa cooperării între subsectoarele probațiune și penitenciar; reglementări lacunare în ceea ce privește serviciile de post-asistență; resursele umane insuficiente și alți factori. În virtutea situației create, se constată necesitatea introducerii unui concept modern de probațiune care să asigure echilibrul dintre siguranța comunității și necesitatea de reabilitare în societate a delicvenților, la fel este necesar să fie modificată legislația în acest sens.

Sistemul penitenciar rămîne a fi o problemă a Republicii Moldova, fiind subfinanțat continuu mai bine de 20 de ani. În Raportul de evaluare au fost menționate următoarele deficiențe ale sistemului penitenciar: „suprapopularea în instituțiile de arest; condiții generale de detenție proaste (condiții sanitare, igienă, hrană); activități de muncă, educaționale și sociale greu accesibile; îngrijire medicală și asistență psihologică sub nivelul necesar; mediu nesigur și disciplină proastă, sub-cultură criminală persistentă, facilitată de gradul înalt de ocupare și întreținerea deținuților în încăperi de tip dormitor; schemă neadecvată a facilităților de arest, escortă și aranjamente logistice”. O altă problemă o formează modul de recrutare a personalului sistemului penitenciar, care se face de obicei unilateral, după cum majoritatea colaboratorilor vin din rândurile poliției, păstrându-și gradele militare.

Măsurile de intervenție propuse în cadrul prezentei Strategii vor fi orientate spre revizuirea politicii de angajare și recrutare în sistemul penitenciar și demilitarizarea comprehensivă a sistemului penitenciar; dezvoltarea și implementarea politicilor de reabilitare și integrare socială, inclusiv planificarea individuală a executării pedepsei și crearea unui regim avansat progresiv de detenție; promovarea și implementarea standardelor etice în cadrul serviciilor de probațiune și sistemului penitenciar.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
6.5.1. Introducerea unui concept modern de probațiune care să contribuie la siguranța comunității prin reabilitarea efectivă în societate a delicvenților						Ministerul Justiției, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Sistem de indicatori de performanță corelat cu noul sistem de indicatori de performanță pentru sectorul justiției.
6.5.2. Asigurarea autonomiei instituționale a serviciului probațiune						Ministerul Justiției, Ministerul Finanțelor, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Schema de personal revizuită. 3. Serviciul de probațiune reorganizat.
6.5.3. Asigurarea continuității procesului de probațiune individualizat, începând cu etapa presentențială și terminând cu serviciile de asistență postdetenție						Ministerul Justiției, Ministerul Muncii Protecției Sociale și Familiei, instanțele judecătorești, autoritățile administrației publice locale, Institutul Național al Justiției	1. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 2. Programele și mecanismul de tratament individualizat a beneficiarilor de probațiune elaborate și implementate. 3. Curricula de instruire elaborată. 4. Consilieri de probațiune, procurori și judecători instruiți.
6.5.4. Consolidarea parteneriatelor dintre serviciul de probațiune și alte organizații publice sau private, membri ai societății civile, familii și comunități în vederea promovării reabilitării și incluziunii sociale						Ministerul Justiției	1. Rolul activ al consilierilor de probațiune pentru valorificarea parteneriatelor dintre serviciul de probațiune cu alte organizații publice sau private, membri ai societății civile, familii și comunități promovate. 2. Implicarea activă a organizațiilor neguvernamentale în activitatea de reabilitare și reintegrare.

6.5.5. Consolidarea sistemului de înaintare și examinare a plîngerilor referitoare la activitatea serviciilor de probațiune și la sistemul penitenciar						Ministerul Justiției	1. Studiu efectuat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat.
6.5.6. Revizuirea politicii de angajare și sistemului de recrutare în instituțiile penitenciare și demilitarizarea comprehensivă a sistemului penitenciar						Ministerul Justiției	1. Studiu efectuat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Demilitarizarea sistemului penitenciar realizată.
6.5.7. Promovarea și implementarea standardelor etice în cadrul serviciilor de probațiune și sistemului penitenciar						Ministerul Justiției	Standarde / Coduri etice elaborate, adoptate și implementate.
6.5.8. Dezvoltarea și implementarea politicilor de reabilitare și integrare socială, inclusiv prin planificarea individuală a executării pedepsei, participarea deținuților la programe cognitiv-comportamentale și crearea unui regim avansat progresiv de deținere						Ministerul Justiției, Ministerul Educației, Ministerul Muncii și Protecției Sociale	1. Studiu efectuat și recomandări formulate. 2. Politici de reabilitare și integrare socială revizuite și implementate. 3. Mecanism de planificare individuală a executării pedepsei creat. 4. Diversificarea programelor cognitiv-comportamentale de reorientare a personalității implementate și numărul de beneficiari ai acestor programe.
6.5.9. Oferirea unor activități educative, ocupaționale și alte activități sociale deținuților						Ministerul Justiției, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Educației	1. Măsuri educative, ocupaționale și alte măsuri sociale pentru deținuți elaborate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Mecanisme de stimulare a activităților ocupaționale aplicate. 4. Mecanism de monitorizare a implementării activităților; educative, ocupaționale și a alte activități sociale creat.

Rezultate scontate:

- sistemul de probațiune și sistemul penitenciar modernizat, eficientizat și consolidat;
- capacitatea sporită a oficiilor de probațiune de a gestiona și supraveghea performanța consilierilor de probațiune;
- capacitatea sporită a Institutului Național al Justiției în domeniul instruirii inițiale și continue pentru consilierii de probațiune;
- capacitățile de incluziune socială a ex-condamnaților fortificate și redus numărul infracțiunilor recidive;
- condițiile în cadrul instituțiilor penitenciare corespund standardelor internaționale în materie.

PILONUL VII. Sectorul justiției bine coordonat, administrat și responsabil

Obiectivul specific: Coordonarea, stabilirea și delimitarea atribuțiilor și responsabilităților actorilor principali din sectorul justiției, precum și asigurarea dialogului intersectorial

Acțiunile orientate spre crearea și edificarea unui sector al justiției bine coordonat, administrat și responsabil vor fi axate pe trei direcții strategice: 7.1. Coordonarea activităților actorilor sectorului justiției; planificarea strategică și dezvoltarea politicilor; 7.2. Armonizarea cadrului instituțional și legal din sectorul justiției cu standardele europene; 7.3. Coordonarea asistenței donatorilor externi.

7.1. Coordonarea activităților actorilor sectorului justiției; planificarea strategică și dezvoltarea politicilor

Caracterul specific al sectorului justiției rezidă în imposibilitatea implementării unei politici și strategii de reformă coerentă în lipsa unei coordonări. Raportul de evaluare a stabilit deficiențe importante în eforturile naționale de coordonare a reformei sectoriale extinse, care ar putea fi cauzate de următorii factori: stilul oarecum precipitat de elaborare a politicilor; perspectiva pe termen scurt decât pe termen mai lung a inițiativelor de reglementare și revizuire instituțională; lipsa conștientizării depline și prevederii implicațiilor bugetare a reformelor planificate; lipsa consultărilor cu un grup extins de parteneri în procesul de implementare a reformelor, inclusiv sectorul privat și societatea civilă; atitudinea relativ ambivalentă a sistemului judecătoresc, comunității avocaților sau a altor asociații sectoriale față de un rol posibil mai activ și o influență mai mare în elaborarea politicilor; lipsa capacității partenerilor din cadrul sectorului de a aduce contribuții la strategia comună de reformare a sectorului prin elaborarea capitolelor strategice pentru fiecare subsector.

Doar o reformă bine coordonată poate asigura modificări sistemice și durabile în sistemul justiției, prevăzute în domeniile de intervenție specifică ale Strategiei. Pentru asigurarea viabilității reformei este necesară menținerea unui dialog și interacțiuni constante dintre diverșii actori ai sectorului justiției, precum și consolidarea capacităților și abilităților acestora de planificare strategică, necesare pentru implicarea plină în procesul de implementare a reformelor și reacționării rapide la orice eventuale impedimente în cadrul acestui proces. Este necesar să se asigure, că fiecare instituție a sectorului va deveni un participant responsabil al reformei, care va recunoaște necesitatea intervențiilor din Strategie și va oferi toată susținerea necesară prin intermediul consultațiilor și expertizelor, posibile grație experienței în cadrul unor domenii distincte ale sectorului, pentru a

asigura rapiditatea și eficacitatea reformei în cadrul fiecărui pilon; va fi responsabilă pentru atingerea obiectivelor generale și specifice ale reformei nu doar în fața instituțiilor profesionale sau corporative, dar și în fața întregii societăți. În acest scop este necesară crearea unui mecanism de coordonare și monitorizare a reformei; îmbunătățirea procesului de coordonare a elaborării și dezbaterilor publice pe marginea proiectelor actelor normative, inclusiv cu implicarea în acest proces a diverselor instituții și profesii din cadrul sectorului; fortificarea abilităților și capacităților de planificare strategică nu doar ale colaboratorilor Ministerului Justiției, dar și a reprezentanților întregului sector; asigurarea colaborării acestor instituții în procesul de planificare, elaborare, implementare și monitorizare a măsurilor și deciziilor realizate în cadrul domeniilor specifice de intervenție, prin intermediul asigurării unui schimb de informații eficient dintre toate instituțiile sectorului.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
7.1.1. Consolidarea rolului Consiliului național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept în vederea asigurării dialogului eficient dintre actorii sectorului justiției						Actorii sectorului justiției	1. Numărul ședințelor Consiliului național pentru Reforma Organelor de Ocrotire a Normelor de Drept. 2. Numărul documentelor supuse dezbaterilor în cadrul ședințelor Consiliului. 3. Numărul rapoartelor grupurilor sectoriale pentru monitorizarea pilonilor Strategiei examinate. 4. Numărul rapoartelor publice ale Consiliului Național pentru reforma organelor de ocrotire a normelor de drept privind realizarea Strategiei.
7.1.2. Crearea și susținerea grupurilor de lucru pe lângă Ministerul Justiției în vederea coordonării și monitorizării implementării fiecărui pilon din Strategie						Ministerul Justiției, actorii relevanți ai sectorului justiției	1. Grupurile de lucru formate. 2. Mecanismul de monitorizare creat și aplicat. 3. Membrii grupurilor de lucru instruiți.
7.1.3. Consolidarea capacității Ministerului Justiției de interacțiune cu actorii sectorului justiției, inclusiv prin reorganizarea unității responsabile de planificare strategică						Ministerul Justiției, Cancelaria de Stat	1. Analiza funcțiilor și structurii realizată. 3. Proiecte de acte normative elaborate și adoptate. 2. Regulamentul, organigrama și statele de personal revăzute. 4. Sisteme interne de stimulare aplicate.

și monitorizare din cadrul Ministerului Justiției							5. Personalul instruit.
7.1.4. Dezvoltarea capacității fiecărei instituții implicate în procesul de reformare a sectorului justiției de a participa în procesul de reformă						Ministerul Justiției, actorii sectorului justiției	1. Analiza funcțiilor și structurii realizată. 2. Regulile interne de funcționare modificate. 3. Personalul instruit.
7.1.5. Crearea condițiilor pentru colaborarea continuă între reprezentanții unităților responsabile de planificare strategică și monitorizare din cadrul instituțiilor din sectorul justiției						Ministerul Justiției, actorii sectorului justiției	1. Persoanele responsabile pentru planificarea strategică și monitorizare desemnate și instruite. 2. Reuniuni periodice comune organizate și desfășurate.
7.1.6. Crearea și menținerea unui sistem de colectare, analiză și schimb de informații relevante între principalele instituții din sectorul justiției						Ministerul Justiției, actorii sectorului justiției	Sistemul de colectare, analiză și schimb reciproc de informații și date dintre reprezentanții sectorului de justiție creat și aplicat în practică.

Rezultate scontate:

capacitățile Ministerului Justiției de interacțiune, planificare strategică și monitorizare consolidate;
capacitățile actorilor din sectorul justiției în materie de planificare strategică, monitorizare și implicare activă în procesul de reformă consolidate;
schimbul reciproc de informații dintre actorii justiției eficientizat;
reforma sectorului justiției coordonată și implementarea acesteia monitorizată.

7.2. Armonizarea cadrului instituțional și legal din sectorul justiției cu standardele europene

În scopul constituirii unui sector al justiției bine coordonat, administrat și responsabil este necesară crearea cadrului legislativ și instituțional, care să contribuie la compatibilitatea acestuia standardelor europene. Acest fapt ar contribui la soluționarea problemelor calității învățământului juridic superior, calității procesului de elaborare a actelor normative, accesului limitat al societății la informațiile cu caracter juridic și contradicțiilor legislației naționale cu normele dreptului comunitar.

Principalele domenii de intervenție orientate spre armonizarea cadrului instituțional și legal din sectorul justiției cu standardele europene vor viza: îmbunătățirea programelor de instruire în cadrul facultăților de drept; perfecționarea calității elaborării actelor normative în scopul asigurării stabilității, previzibilității și clarității legislației; sporirea accesului publicului larg la actele normative prin asigurarea calității și accesibilității mai bune a bazelor oficiale de date juridice; îmbunătățirea procesului de armonizare a legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
7.2.1. Evaluarea și îmbunătățirea calității învățământului juridic superior din Republica Moldova prin prisma corespunderii bunelor practici europene și principiilor de la Bologna, inclusiv asigurarea uniformizării curriculei universitare a facultăților de drept						Ministerul Educației, Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul de Informații și Securitate, Institutul Național al Justiției, instituțiile de învățământ superior	1. Evaluările externe realizate și recomandări formulate. 2. Profesori instruiți. 3. Curricula învățământului juridic superior modificată, uniformizată și aplicată.
7.2.2. Îmbunătățirea procesului de creație legislativă în vederea asigurării stabilității, previzibilității și clarității legislației						Ministerul Justiției, Cancelaria de Stat	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Analiza ex-ante efectiv implementată. 4. Personalul implicat în procesul de creație legislativă instruit.
7.2.3. Sporirea accesului publicului la actele normative (baza de date)						Ministerul Justiției, Centrul de guvernare electronică	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Baza de date a actelor normative revizuită și accesibilă.
7.2.4. Îmbunătățirea procesului de armonizare a legislației naționale cu legislația Uniunii Europene						Ministerul Justiției, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Cancelaria de Stat	1. Studiu elaborat și recomandări formulate. 2. Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și adoptat. 3. Capacitățile instituționale ale Centrului de armonizare a legislației consolidate. 4. Personalul implicat în procesul de

						armonizare a legislației naționale cu legislația Uniunii Europene instruit.

Rezultate scontate:

premizele pentru îmbunătățirea învățămîntului juridic superior din Republica Moldova create;
calitatea sporită a proiectelor de acte normative elaborate;
accesul publicului la bazele de date a actelor normative sporit;
legislația națională relevantă armonizată cu legislația Uniunii Europene.

7.3. Coordonarea asistenței donatorilor externi și schimbul de informații cu sectorul neguvernamental

Pînă nu demult una din deficiențele majore legate de coordonarea asistenței donatorilor externi a fost absența unui for de consultări publice în cadrul sectorului de justiție, care să asigure un dialog permanent dintre donatorii și instituțiile internaționale care dezvoltă proiecte în sectorul justiției, precum și să contribuie la direcționarea sistemică și coordonată a asistenței donatorilor pentru domeniile cele mai necesare și prevenirea dublării asistenței donatorilor. Deși Ministerul Justiției a instituit deja un for permanent pentru coordonarea asistenței donatorilor, este necesară fortificarea acestui institut și adaptarea lui pentru coordonarea asistenței donatorilor externi prin direcționarea focalizată a acestuia în vederea atingerii scopurilor și implementării măsurilor de intervenție stabilite de Strategie. De asemenea, este necesară crearea unei rețele de schimb a informațiilor dintre reprezentanții sectorului neguvernamental, care desfășoară activități în sectorul justiției, pentru armonizarea și unificarea eforturilor și axarea acestora pe obiectivele, prevăzute de Strategie. Aceste două mecanisme de coordonare trebuie să aibă un caracter integrat și interconectat, pentru a asigura un nivel înalt de sinergie în procesul de implementare a Strategiei, pentru a preveni dublarea și fragmentarea asistenței donatorilor, precum și în vederea consolidării eforturilor reprezentanților palierului neguvernamental în procesul de reformare a sectorului justiției.

Domenii de intervenție specifice	Termene limită					Instituția responsabilă	Indicatorii nivelului de implementare
	12 luni	24 luni	36 luni	48 luni	60 luni		
7.3.1. Stabilirea și menținerea unui mecanism coordonat de cooperare cu donatorii externi în sectorul justiției în vederea implementării Strategiei						Ministerul Justiției	1. Mecanismul de cooperare cu donatorii externi adoptat. 2. Reuniunile periodice cu donatorii externi organizate și desfășurate.
7.3.2. Crearea unui cadru de schimb de informații între sectorul neguvernamental și actorii sectorului justiției în vederea implementării Strategiei						Ministerul Justiției, actorii sectorului justiției	1. Cadrul schimbului de informații creat și implementat. 2. Reuniunile periodice ale reprezentanților sectorului neguvernamental și actorii sectorului justiției organizate și desfășurate.

Rezultate scontate:

asistența donatorilor este mai coordonată, focalizată și orientată spre direcțiile prioritare ale sectorului justiției;
 coordonarea eficientă dintre actorii sectorului justiției și sectorul neguvernamental, implicat în activitățile de reformă a sectorului justiției.

Partea 6. IMPLICAȚII FINANCIARE

Implementarea prezentei Strategiei presupune o serie de costuri și cheltuieli financiare necesare pentru atingerea obiectivelor propuse.

Pentru implementarea Strategiei va fi elaborat Planul de acțiuni, care va include și referințe cu privire la resursele necesare de ordin financiar și resursele de personal.

Sursele de finanțare pentru implementarea Strategiei vor fi:

bugetul de stat, în limitele cheltuielilor alocate/aprobate instituțiilor implicate;
proiectele și programele de asistență tehnică și financiară externă din partea donatorilor;
sponsorizările și alte surse acceptate în condițiile legii.

În vederea asigurării coerenței la nivel intern în materie de finanțare a întregului sector al justiției, cheltuielile aferente implementării Strategiei vor fi interconectate cu prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu pentru perioada respectivă.

Partea 7. ANALIZA RISCURILOR IMPLEMENTĂRII STRATEGIEI

Implementarea cu succes a prezentei Strategii depinde de o serie de factori, în primul rând de implicarea deplină și dedicația reprezentanților instituțiilor sectorului de justiție și de voința fermă a factorilor de decizie – Parlamentul și Guvernul, în special de a-și asuma adoptarea și implementarea amendamentelor legislative și a politicilor propuse în Strategie.

Reieșind din contextul social, politic și juridic actual, precum și din experiența implementării altor documente strategice de către Republica Moldova, pot fi evidențiate următoarele riscuri majore cu care este asociată implementarea Strategiei și soluții propuse pentru evitarea sau diminuarea acestora:

1) Instabilitatea politică. Implementarea Strategiei implică adoptarea unui șir de acte normative, inclusiv modificarea Constituției, precum și elaborarea și implementarea coerentă a acestor acte și a unui șir de politici. Acestea necesită voința fermă și coerentă a Parlamentului și a Guvernului.

Soluția prezentată de Strategie în vederea evitării sau cel puțin a diminuării acestui risc este mecanismul de adoptare a Strategiei de către Parlament, după un proces de consultare publică și implicare a reprezentanților tuturor partidelor de guvernământ. Acest mecanism trebuie să asigure aderarea membrilor Guvernului și Parlamentului la angajamentele asumate de instituțiile respective, indiferent de apartenența politică a membrilor acestora.

2) Rezistența la reformă a actorilor sectorului justiției. În Republica Moldova este deja înrădăcinată tradiția diferențelor între prevederile actelor normative și practica implementării acestora, ca urmare, în primul rând, a rezistenței reprezentanților instituțiilor și profesiilor libere conexe de a urma cu exactitate prevederile legii, precum și modificarea permanentă și deficiențele cadrului normativ.

Strategia a prevăzut diminuarea acestui risc printr-o serie de măsuri și anume: crearea unui mecanism de monitorizare a implementării Strategiei, inclusiv prin implicarea reprezentanților instituțiilor responsabile; organizarea unui șir de activități de instruire în vederea explicării și implementării coerente a modificărilor aprobate; promovarea politicilor de zero toleranță față de manifestările de corupție în sectorul de justiție; consolidarea capacității de autoadministrare a sistemului judecătoresc, procuraturii și a profesiilor juridice conexe sectorului justiției. Mecanismul de coordonare a implementării Strategiei va implica activități de educare a publicului și de implicare plenară a societății civile în monitorizarea și implementarea Strategiei.

3) Capacitatea limitată de prognozare și alocare a resurselor financiare necesare implementării Strategiei, inclusiv capacitatea redusă pentru asimilarea resurselor alocate implementării segmentelor Strategiei. Implementarea Strategiei implică atât resurse financiare considerabile, cât și resurse umane profesioniste pentru prognozarea cheltuielilor necesare, coordonarea acestora cu instituțiile relevante la adoptarea bugetului de stat, precum și în vederea obținerii asistenței tehnice externe.

Strategia a prevăzut mecanismul de coordonare a implementării, precum și crearea sau consolidarea subdiviziunilor de planificare strategică în fiecare instituție a sectorului de justiție în vederea planificării coordonate a proceselor de reforma și de implementare a acestora. De asemenea, Ministerul Justiției va crea o subdiviziune specializată în vederea implementării Strategiei, care va avea ca sarcină coordonarea asistenței tehnice străine acordate sectorului justiției și colaborarea cu Cancelaria de Stat în vederea monitorizării alocării resurselor financiare naționale și străine pentru implementarea acesteia.

Suplimentar la aceste riscuri majore, Ministerul Justiției este conștient de posibilitatea apariției altor probleme care ar putea submina implementarea consecventă a Strategiei. Astfel, realizarea Strategiei implică participarea deplină a tuturor părților interesate – factorul politic, executiv, sistemul judecătoresc, procuratura, profesiile juridice conexe sectorului justiției, mecanismele naționale de protecție a drepturilor omului, mediul academic, societatea civilă, sectorul privat, donatorii.

Ministerul Justiției, ca instituție responsabilă de elaborarea politicilor în domeniul justiției, va întreprinde toate măsurile necesare pentru a nu admite emergența riscurilor previzibile și imprevizibile, iar în cazul declanșării acestora va depune eforturi maxime pentru a atenua impactul negativ al acestora asupra implementării Strategiei. În acest context, Ministerul Justiției va consolida capacitățile sale și ale instituțiilor implicate pentru implementarea măsurilor stabilite în Strategie, precum și implicarea tuturor părților interesate.